

ONDI JUSTIȚIE

TOT CE AI VRUT SĂ ȘTII DESPRE JUSTIȚIE ȘI N-AI AVUT PE CINE SĂ ÎNTREBI

Redactare, editare, corectură

Laura Burtan, Alina Calistru, Cristina Foarfă, Livia Jelea,
Cosmin Pojoranu, Codru Vrabie

Mulțumiri pentru expertiză

Veronica Sîrbu, Adrian Rista, Ionuț Morcoșanu, Andra Roman,
Ștefan Mușat, Beatrice Marinoiu, Ionuț Rotaru, Oana Cojocar, u,
Roxana Păunescu, Bianca Beu, Iulia Călinescu și mulți alții

Design grafic

Andreea Mihaiu (Grapho_mat)

Ilustrații

Aniela Ariton

Tipar

Dexter Print

Hârtie

Munken White

Conținut publicat în martie 2018 sub licența CC BY 3.0
(este permisă distribuirea și adaptarea cu citarea sursei)
Variantă digitală disponibilă pe www.onoratainstanta.ro

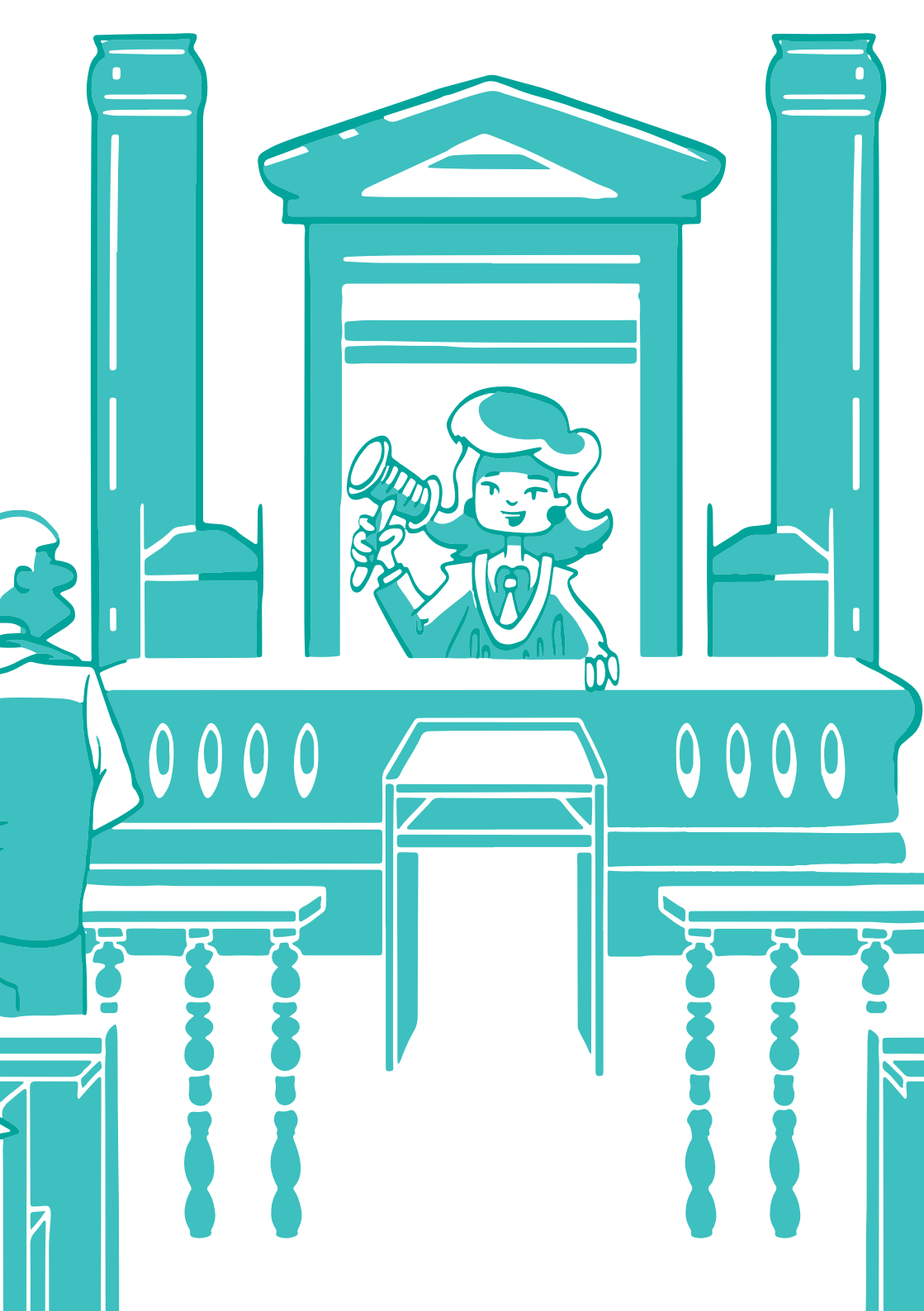
Proiectul Open Justice 4 Citizens este implementat de Funky
Citizens, cu sprijinul Programului Statul de Drept în Europa de
Sud-Est al Fundației Konrad Adenauer. www.kas.de/rlpsee/ro/

Konrad
Adenauer
Stiftung

I N T R O

CETĂȚEAN . JUSTIȚIABIL .

Ești cetățean, așa că dreptul la justiție îți este garantat. Însă, față în față cu justiția, în orice rol ai fi - de pârât, reclamant, acuzat sau martor – ești dezorientat. E ca atunci când mergi într-un loc străin, unde ai nevoie de o hartă, vrei să înțelegi cum funcționează lucrurile pentru a nu te rătăci. Eventual, citești câte ceva înainte, înțelegi care-s regulile și direcțiile și apoi afli la fața locului cum se aplică. Felul în care funcționează justiția poate părea simplu la prima vedere, nu? Judecător, acuzat, procuror, proces. Când ajungi însă la proces, vezi că lucrurile sunt ceva mai complicate și e bine că e așa, tocmai pentru a asigura un proces echitabil, care se uită în profunzime la toate aspectele.

Ești cetățean, dar te strigă și pe alte nume, în funcție de momentul în care interacționezi cu statul:

- ↳ când mergi la vot să decizi cine să-ți reprezinte mai bine interesele, ești alegător;
- ↳ când îți plătești taxele ca să asiguri buna funcționare a statului, ești contribuabil;
- ↳ când îți cauți dreptatea în tribunale, ești justițiabil.

Ești alegător, adică poți alege, înainte de toate, dacă vrei să-ți exerciți dreptul de a vota. Cu alte cuvinte, ești un fel de acționar al statului, în calitate ta de cetățean, pentru că și tu decizi, alături de ceilalți acționari (chiar și prin absență), cine să conducă țara și cum s-o conducă mai bine, în interesul tuturor.

Ești contribuabil, adică ai obligația de-a finanța bugetele publice prin taxe, impozite și alte contribuții fiscale, nefiscale ori parafiscale. Cu alte cuvinte, ești un finanțator al statului, pentru că, în calitate ta de cetățean, investești în bunul mers al serviciilor publice. Prin urmare, alături de toți ceilalți finanțatori / investitori, ai și interesul ca aceste servicii să fie eficiente, ca banii contribuiți de noi toți să fie cheltuiți cu chibzuință și cumpătare.

Ești justițiabil, adică ai dreptul de-a te adresa instanței de judecată ori de câte ori te simți nedreptățit, ți se încalcă un drept, ți se impune o obligație mai aspră ori nu ești lăsat să-ți fructifici un drept despre care tu credeai că ți-e garantat. Justițiabil ești și atunci când ești chemat în judecată și ai dreptul la apărare și la un proces echitabil, justițiabil ești și atunci când ești citat ca martor. Cu alte cuvinte, ești beneficiarul unuia dintre cele mai importante servicii publice pe care le susține statul cu banii din taxele și impozitele pe care le-ai plătit: justiția.

Totul pleacă de la Constituție, un soi de biblie a cetățeanului. Pentru ca drepturile tale să fie corect reprezentate și apărate în justiție, ai avut grijă, în calitate ta de cetățean, să-ți înscrii niște garanții în constituție, sub condiția de a le exercita cu bună-credință:

- ↪ separația puterilor și supremația legii, chiar în art. 1;
- ↪ universalitatea și egalitatea drepturilor, în art. 15-1;
- ↪ accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, în art. 21;
- ↪ bonus: art. 20 spune că drepturile fundamentale ale omului, înscrise în tratatele internaționale, au întâietate asupra drepturilor și obligațiilor listate în art. 22-57.

<p>ART. 1 (4)</p> <p>STATUL ROMÂN</p> <p>[...]</p> <p>4. Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale.</p>	<p>ART. 15</p> <p>UNIVERSALITATEA</p> <p>1. Cetățenii beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.</p> <p>[...]</p>
<p>ART. 16</p> <p>EGALITATEA ÎN DREPTURI</p> <p>1. Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.</p> <p>2. Nimeni nu este mai presus de lege.</p>	<p>ART. 21</p> <p>ACCESUL LIBER LA JUSTIȚIE</p> <p>1. Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.</p> <p>2. Nici o lege nu poate îngădi exercitarea acestui drept.</p> <p>3. Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil.</p> <p>[...]</p>

Ghidul pe care-l citești se adresează în primul rând justițiabilului, dar nu poate face abstracție de faptul că, atunci când te adresezi instanței de judecată, ești și alegător, și contribuabil. De fapt, în cele mai multe cazuri, te adresezi justiției în calitatea ta de om, nu neapărat în cea de cetățean. Din acest motiv, punem acest ghidul al justițiabilului sub egida primului articol din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene:

<p>ART. 1</p> <p>DEMNITATEA UMANĂ</p> <p>Demnitatea umană este inviolabilă.</p> <p>Aceasta trebuie respectată și protejată.</p>

FILOSOFIA JUSTIȚIEI: CE? CUM? DE CE?

PORNIM DE LA DOUĂ PREMISE FUNDAMENTALE

→ **Justiția este un serviciu public**

Ancora constituțională este în art. 21, dar acest articol are în spate o întreagă teorie: Oamenii se adună să creeze un stat tocmai pentru a-și putea apăra / proteja / fructifica drepturile unii față de ceilalți, pe baza constituției.

→ **Justiția se înfăptuiește numai în numele legii și doar în instanțe**

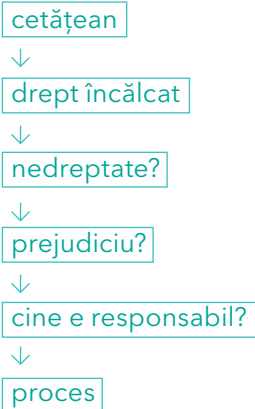
Ancora constituțională este în art. 124 și are în spate nu doar doctrina drepturilor omului, ci mai ales combinația de garanții care rezultă din supremația legii și separația puterilor, ambele statuate în art. 1.

Cu alte cuvinte, oamenii au încredere că eșafodajul constituțional / instituțional va produce legi bune și că aplicarea acelor legi conduce la apărarea drepturilor.

CE SE ÎNTÂMPLĂ DACĂ UN DREPT ESTE ÎNCĂLCAT DE CINEVA?

Prin liberul acces la justiție, cel care se consideră nedreptățit arată, înainte de toate, care este prejudiciul pe care l-a suferit sau vătămarea care i-a fost produsă.

De partea cealaltă, autorul încălcării poate fi cunoscut și identificat, doar bănuț ori chiar necunoscut. De aici rezultă că statul trebuie să pună la dispoziția cetățenilor încă niște servicii publice conexe: una sau mai multe instituții care să ajute la identificarea celui încă necunoscut și la adunarea informațiilor care-l privesc pe cel bănuț (polițiștii și procurorii sunt ușor de recunoscut aici). Apoi, cel care se pretinde nedreptățit și cel care este acuzat sau bănuț se prezintă în fața instanței de judecată (însoțiti în majoritatea cazurilor de avocați), pentru a stabili care este adevărul.

CUM AJUNGI LA PROCES?

Observăm deja că acest mecanism se bazează pe câteva premise suplimentare:

1. Dreptatea se împarte după cum spune legea.
Dacă legea e strâmbă, nici judecata nu va putea fi dreaptă.
2. Judecătorul este omul căruia îi încredințăm puterea

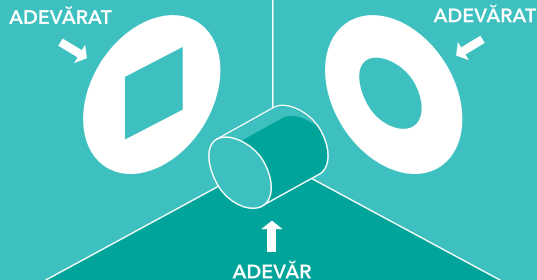
de-a împărți dreptatea, de fapt de-a decide pentru noi ce e legal / ilegal.

Există totuși o distincție între dreptate și justiție. Deși de cele mai multe ori cele două se suprapun, acest lucru nu se întâmplă mereu. Poate exista justiție corectă și în unele cazuri în care „pierzi cu dreptatea în mână”, dacă se bazează pe lege. Un astfel de exemplu este prescripția: dacă împrumuți un prieten cu bani, el nu ți-i dă înapoi, dar tu stai degeaba 3 ani și abia apoi îl dai în judecată o să pierzi, pentru că fapta s-a prescris. Deși ai dreptate să vrei banii tăi înapoi, ar fi drept ca instanța să hotărască să îi primești, nu mai este conform legii.

3. Judecătorul trebuie să fie imparțial și independent, bine școlit cu privire la ce spune legea și perfect aliniat cu principiile fundamentale ale statului. E vorba de supremația legii, separația puterilor și apărarea drepturilor omului.

DEZBATEREA: PRINCIPIUL CONTRADICTORIALITĂȚII

Astfel, dacă statul și-a îndeplinit obligațiile de a-ți pune la dispoziție o justiție imparțială și independentă, cu judecători bine educați, respectiv legi bune și drepte, poți avea încredere că judecata va conduce la adevăr. Metoda folosită în instanțele de judecată, de vreo 2000 de ani, este bazată pe principiul contradictorialității, ilustrat și în figura următoare:

- 1. Cel care se consideră nedreptățit și s-a adresat instanței descrie situația așa cum o vede din punctul lui de vedere (arată că vede un cerc și cere lucruri legate de existența aceluia cerc).
- 2. Cel care este bănuit sau acuzat și a fost adus în fața instanței descrie situația din celălalt punct de vedere (arată că vede un pătrat și că nu cunoaște nimic despre existența vreunui cerc).
- Treaba instanței este să descopere că, în realitate, lucrurile arată altfel (este vorba despre un cilindru care se vede diferit, în funcție de punctul de vedere al fiecăruia) și să stabilească ce e de făcut în continuare, atât față de cel care se consideră nedreptățit, cât și față de cel acuzat sau bănuit.

În fața instanței, prin discuțiile în contradictoriu purtate într-un cadru formal, oficial și public, după niște reguli clare de procedură, judecătorul ajunge să stabilească ceea ce se numește **adevărul judiciar**. Acesta poate să difere de „adevărul adevărat,” dar tocmai de aceea există niște plase de siguranță față de eventualele erori pe care le-ar putea comite judecătorul.

Astfel, hotărârea primei instanțe poate fi supusă unei căi ordinare de atac, adică adusă în fața unei instanțe superioare, care să judece dacă prima instanță a respectat toate regulile de procedură.

DOMENIILE DREPTULUI

Domeniul

Exemple de cazuri des întâlnite

1. **Civil:** conflicte între persoane

Secția civilă a instanței soluționează conflictele care privesc valori personale, între persoane.

- ↪ avere sau moștenire;
- ↪ reputație și divorț;
- ↪ interese de afaceri;
- ↪ fructificarea proprietății intelectuale.

2. **Contencios administrativ:**

conflicte între persoane și autorități

Secția de contencios administrativ a instanței soluționează conflictele care privesc valori de conviețuire, legate de aplicarea legii de către instituții, deci conflicte între persoane și autorități.

- ↪ acte;
- ↪ decizii administrative;
- ↪ contracte publice;
- ↪ procese de muncă ale funcționarilor publici;
- ↪ protejarea sau fructificarea unor drepturi sau obligații ale persoanei față de instituții și viceversa.

3. **Penal:** conflicte între persoane și valori ale statului

Secția penală a instanței soluționează conflictele care privesc valori ale societății, protejate de stat. De aceea se judecă statul – prin procurorii de la parchete – cu infractorii, adică cei care atentează la viața, proprietatea, sănătatea unei persoane, la siguranța și ordinea publică a tuturor, la bunul mers al instituțiilor, în beneficiul cetățenilor.

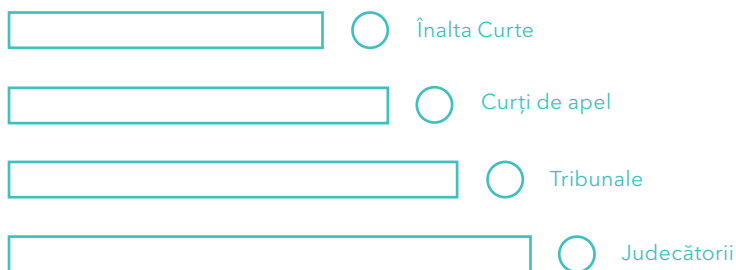
- ↪ furturi, loviri;
- ↪ trafic de droguri;
- ↪ corupție.

**O R
G A
N I
Z A
R E A**

UNDE ȘI CUM SE ÎNFĂPTUIEȘTE JUSTIȚIA?

I N S T A N Ț E L E

Ierarhia Instanțelor

UNDE ȘI CUM SE ÎNFĂPTUIEȘTE JUSTIȚIA?

Justiția se desfășoară doar în instanțe, în numele legii. Nu pe stradă, nici în biroul cuiva, nici acasă. Când spunem „instanțe”, ne referim la judecătoria, tribunale, Curți de Apel și Înalta Curte de Casație și Justiție. Fiecare județ are mai multe judecătoria (în funcție de populația județului) și doar un singur tribunal. Curțile de Apel sunt 15 în toată țara - fiecare Curte de Apel deserveste mai multe județe.

Instanța supremă este Înalta Curte de Casație și Justiție (ÎCCJ) – una singură, cu sediul la București. Ședințele de judecată sunt publice, cu excepția unor situații mai complicate, când e mai bine ca ce se întâmplă în sala de judecată să rămână în sala de judecată (procesele cu minori, de exemplu). În rest, nu te oprește nimeni să mergi să vezi cum se desfășoară.

În mod sigur ai mai auzit și despre Curtea Constituțională sau Curtea de Conturi, însă acestea nu fac parte din sistemul de justiție, pentru că nu exercită puterea judecătorească. Curtea Constituțională funcționează după reguli similare cu cele ale unei instanțe, dar are alt rol, cel de a garanta supremația legii: să ne asigure că legile pe baza cărora judecă instanțele obișnuite sunt conforme cu litera și spiritul Constituției, respectiv că autoritățile publice nu își încalcă limitele trasate prin Constituție. Curtea de Conturi nici măcar nu mai seamănă cu o instanță, după modificarea Constituției din 2003; în alte țări, denumirea de „oficiu național pentru audit financiar” descrie mult mai bine ce face această instituție față de resursele financiare ale statului și instituțiilor din sectorul public: controlează modul de cheltuire a banului public.

CINE ÎNFĂPTUIEȘTE JUSTIȚIA?

M A G I S T R A Ț I I

CUM AJUNGI MAGISTRAT?

Magistrații sunt judecători sau procurori. Ei intră în profesie pe baza decretului de numire semnat de Președintele României. Propunerea pentru numire este făcută de Consiliul Superior al Magistraturii (CSM). Consiliul face aceste propuneri de obicei dintre absolvenții Institutului Național al Magistraturii (INM). Ca să fii admis la INM, trebuie să fi absolvit o facultate de drept. Propuneri similare se pot face cu privire la alți profesioniști ai dreptului care au o vechime suficientă și parcurg o procedură specială.

CARE E DIFERENȚA DINTRE JUDECĂTORI ȘI PROCURORI?

Deși judecătorii și procurorii sunt magistrați, există niște diferențe. Judecătorii „împart dreptatea” în instanțe. Procurorii apără ordinea

de drept în parchete, cu ajutorul polițiștilor. Astfel, procurorii nu apar de obicei în fața instanței atunci când se judecă dosare de drept civil sau administrativ, ci apar mai degrabă în dosare de drept penal.

În procesul penal, unde se judecă înfăptuirea unei infracțiuni, procurorul nu este doar avocatul acuzării, ci îndeplinește un rol mai complex. Astfel, el reprezintă interesele generale ale societății, protejând drepturile și libertățile celorlalți cetățeni, ale celor care nu au suferit în mod direct de pe urma infracțiunii. Procurorii lucrează pentru o instituție pe nume „parchet”. Există câte un parchet pe lângă fiecare instanță – fie că e vorba de judecătorie, tribunal, curte de apel sau chiar Înalta Curte.

CE FACE CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII?

CSM îndeplinește două roluri distincte:

- pe de o parte, fiind alcătuit din magistrați aleși de colegii lor, este un organism reprezentativ pentru magistrați (ca un mini-parlament al cetățenilor români care sunt judecători sau procurori);
- pe de altă parte, prin atribuțiile pe care le îndeplinește, este un organism specializat în recrutarea și promovarea specialiștilor din justiție (ca un director de resurse umane dintr-o instituție sau o companie).

CSM are și funcția de instanță de judecată specializată în cazul magistraților (procurori și judecători), atunci când e vorba despre răspunderea disciplinară a acestora. În Consiliul Superior al Magistraturii există și doi reprezentanți ai societății civile – „oameni normali” adică, dar specialiști în drept. Ei sunt aleși de Senat și participă numai la lucrările din plen. La lucrările CSM-ului poate lua parte și Președintele României, caz în care, ca reprezentant al Statului, prezidează ședința.

CUM SE ÎNFĂPTUIEȘTE JUSTIȚIA?

ACTELE NORMATIVE ȘI PROCEDURILE

- 1 Constituția, legea supremă în România
- 2 legile organice, care reglementează domeniile de importanță majoră pentru stat
- 3 legile ordinare reglementează toate celelalte domenii care nu sunt acoperite de legea organică
- 4 ordonanțe ale Guvernului, care se emit pe baza unei delegări legislative și în cazuri speciale
- 5 hotărârile Guvernului, care stabilesc modul în care legile vor fi puse în aplicare
- 6 acte normative emise de administrația publică centrală
- 7 acte ale autorităților administrative autonome
- 8 acte normative emise de autoritățile administrației publice locale

Justiția se înfăptuiește numai în baza legii. Dar când spunem „lege”, ne referim de fapt la toată mulțimea actelor normative și a procedurilor care sunt în vigoare. Unele sunt mai puternice decât celelalte (de pildă nicio lege organică nu poate să contravină Constituției), așa cum poți observa din schema de mai sus, care arată ierarhia acestora. Există un principiu de drept care spune că nimeni nu

poate invoca în apărarea sa necunoașterea legii. Există aproximativ zece mii de legi în România, motiv pentru care e bine să apelezi la consultanță juridică de specialitate. În cadrul unui proces, avocatul tău poate invoca în apărarea ta orice articol (alineat, punct, literă) din orice lege, fie că e vorba de legea supremă – Constituția sau de un ordin de ministru.

PROCEDURI GENERALE

Procedura de judecată se desfășoară în limba română. Însă, dacă aparții unei minorități naționale, ai dreptul să te exprimi în limba maternă, dacă ți-e mai ușor. Se vor folosi interpreți. La fel este și în cazul cetățenilor străini. Accesul liber la justiție este garantat pentru orice persoană, cu sau fără cetățenie.

Există mijloace alternative de soluționare a conflictelor înainte de a ajunge la instanță, precum medierea sau arbitrajul. Dacă prin aceste moduri părțile nu reușesc să cadă la pace, atunci se ajunge la instanță.

Este important ca în instanță „să spui adevărul și numai adevărul”. Adevărul judiciar poate fi diferit de adevărul absolut, mai ales dacă instanța nu a avut acces la informații corecte – fie martorii au mințit, fie au fost ascunse ori s-au pierdut probe, fie vreun magistrat și-a făcut treaba neglijent, fie legea pe baza căreia s-a judecat este incorectă.

Hotărârile instanțelor de judecată pot fi atacate în condițiile legii, până când se dă hotărârea definitivă, pe baza principiului contradictorialității, adică după ascultarea tuturor părților implicate sau aflate în conflict. Prin hotărârea definitivă aflăm adevărul judiciar despre un caz care a fost adus în fața instanței.

CINE SUNT CEI IMPLICAȚI ÎN PROCESUL DE JUSTIȚIE?

A C T O R I I

JUDECĂTORUL

PROCURORUL

**EXECUTORUL
JUDECĂTORESC**

PARTEA VĂTĂMATĂ

RECLAMANTUL

AVOCATUL

PĂRĂTUL

GREFIERUL

NOTARUL

PARTEA CIVILĂ

POLIȚISTUL JUDICIAR

MARTORUL

INCLUPATUL

CONSILIERUL JURIDIC

EXPERTUL

**PARTEA RESPONSABILĂ
CIVILMENTE**

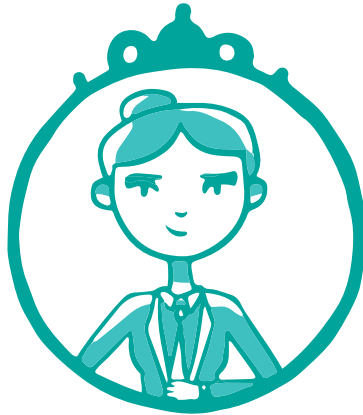
JUDECĂTORUL

Magistrat care împarte dreptatea. El conduce procedura judiciară singur sau, când este necesar, împreună cu alți judecători, într-un complet de judecată. Judecătorul soluționează cauzele care vin în fața sa astfel: află întâi adevărul juridic, prin intermediul probelor, conform regulilor de drept, apoi aplică legea. În momentul în care stabilește care este adevărul juridic, judecătorul dă o hotărâre.

PROCURORUL

Magistrat care reprezintă interesul statului într-un proces. Așa cum judecătorul face parte dintr-o instanță, procurorul face parte dintr-un parchet. În cazurile penale, procurorul e cel ce supraveghează cercetarea penală făcută de alte organe judiciare și efectuează urmărirea penală (adică acea perioadă în care sunt strânse probe pentru a stabili dacă există un temei pentru trimiterea în judecată).

POLIȚISTUL JUDICIAR

Organ de cercetare penală care își desfășoară activitatea pe baza unei legi speciale și se află sub autoritatea procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

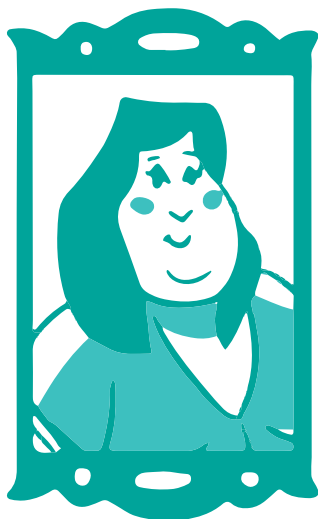
GREFIERUL

Funcționar al instanței care face anumite lucruri administrative, fiind un fel de mână dreaptă a magistraților. În principal, el e cel care întocmește acte procedurale, precum citația pe care o primești atunci când ești chemat în judecată de cineva. Le comunică părților hotărârile judecătorești (pe care le și tehnoredactează), transcrie stenogramele ședințelor de judecată precum și alte lucrări de procedură ce ajută la bunul mers al justiției, în funcție de domeniul în care este încadrat (executări silite, statistică, grefier de ședință).

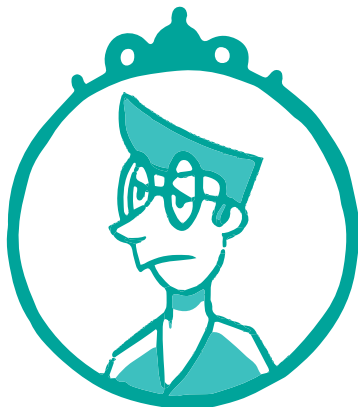
AVOCATUL

Facilitator al relației între cetățean și instanță, dar și apărător al drepturilor și intereselor clientului său, avocatul are un rol important în înfăptuirea justiției. Pentru că sistemul de justiție e unul extrem de complex, e important să apelăm la cineva care să cunoască foarte bine legile, procedurile, implicațiile, precum și posibilele rezultate. Contractarea unui avocat nu e obligatorie. Există însă cauze importante, unde hotărârea judecătorului are un potențial impact mare, caz în care prezența avocatului e obligatorie: în procesele penale sunt momente în care e musai să existe un avocat al apărării. Așa că, dacă inculpatul nu își permite sau nu dorește să aleagă un avocat, i se va aloca unul din oficiu. Acesta e indispensabil în procedurile ce țin de acordul de recunoaștere a vinovăției sau atacarea măsurilor preventive. Avocatul are un rol preventiv important în a nu se ajunge în fața instanței, arătând clienților săi cum pot evita conflictele juridice.

CONSILIERUL JURIDIC

Are un rol pe alocuri asemănător cu cel al avocatului: poate sfătui (consilia), asista, verifica, redacta anumite acte în beneficiul unei persoane fizice sau juridice. De multe ori consilierul juridic lucrează pentru o instituție, publică sau privată, pe care o ajută în toate lucrurile ce țin de domeniul dreptului. La fel ca și avocatul, consilierul are și un foarte important rol preventiv, adică în evitarea conflictului între părți.

PARTEA RESPONSABILĂ CIVILMENTE

Cel care are obligația să repare prejudiciul cauzat de cel trimis în judecată. De exemplu, compania de asigurări în cazul unui accident auto provocat de un șofer care are o poliță de asigurare.

PARTEA CIVILĂ

Partea vătămată care exercită o acțiune civilă în procesul penal. Săvârșirea unei fapte penale poate avea, printre consecințe, și producerea unui prejudiciu material, fizic sau o daună morală unei persoane sau instituții. Pentru a obține o reparare a prejudiciului cauzat, partea vătămată poate să își rezolve și partea civilă a cauzei din procesul penal. O poate face devenind parte civilă în același proces penal sau poate să exercite acțiunea civilă în afara procesului penal. Constituirea în parte civilă se poate face până la începerea cercetării judecătorești. Promovarea acțiunii civile în cadrul procesului penal oferă unele avantaje: se obțin despăgubiri mai rapid, se administrează probele mai ușor, se scutește plata taxei de timbru, iar în procesul penal pot fi folosite mijloace de administrare a probelor precum percheziții, cercetări la fața locului, etc.

PARTEA VĂTĂMATĂ

Persoana care a suferit în urma săvârșirii vreunei fapte penale o vătămare fizică, morală sau materială și care ia parte la procesul penal. Pentru a lua parte la proces, partea vătămată trebuie să își exprime direct voința în acest sens. Astfel, în această calitate, organul de urmărire penală sau instanța de judecată au obligația să îl citeze pe cel vătămat pentru a fi ascultat și a face declarații în legătură cu faptele și împrejurările cauzei. Declarațiile pot servi la aflarea adevărului într-o cauză, în măsura în care sunt coroborate și cu alte fapte sau împrejurări ce rezultă din ansamblul probelor administrate. În situațiile în care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a părții vătămate (de exemplu: în cazul infracțiunii de lovire sau alte violențe, vătămare corporală din culpă, abuz în serviciu, etc.), partea vătămată are drepturi largi în promovarea, exercitarea și stingerea acțiunii penale. În aceste situații poate susține singur învinuirea și poate să pună capăt procesului penal prin retragerea plângerii prelabile sau prin împăcarea cu inculpatul.

INCULPATUL

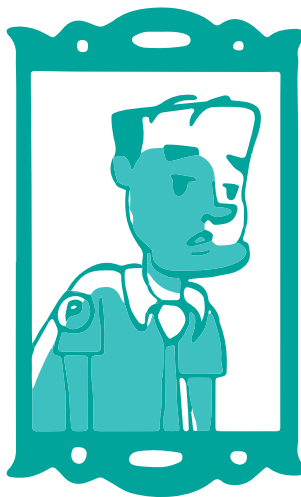
Fostul suspect, devenit inculpat și parte în procesul penal. N-ai cum să fii inculpat dacă nu ai fost și suspect. Nu toți suspecții devin însă inculpați, așa cum nu toți liceenii merg mai departe la facultate. Suspectul este unul dintre personajele principale într-un proces penal, fiind cel despre care există bănuiala rezonabilă că a săvârșit fapta penală pe care o vizează procesul nostru. Dacă a fost pusă în mișcare acțiunea penală înseamnă că există probe din care rezultă că a săvârșit o infracțiune, iar suspectul devine inculpat și parte în procesul penal.

RECLAMANTUL

Cel care cheamă în judecată, adică face o cerere de chemare în judecată la o instanță de civil sau contencios-administrativ. Introducând această acțiune în instanță, reclamantul cere recunoașterea sau respectarea unui drept ori realizarea unei situații.

PÂRÂTUL

Cel care este chemat în judecată prin acțiunea introdusă de reclamant. Într-un proces civil, pârâtul e o persoană nominalizată față de care reclamantul cere recunoașterea sau respectarea unui drept, ori realizarea unei situații. În contenciosul administrativ, pârâtul este o autoritate administrativă (spre exemplu, o instituție publică care a refuzat eliberarea unui certificat), iar într-un proces penal pârâtul se numește inculpat.

MARTORUL

Acea persoană care ajunge în fața instanței pentru a relata ce știe cu privire la fapte sau împrejurări care ar putea ajuta la soluționarea cauzei, respectiv la aflarea adevărului. Martorul e citat atât în civil, cât și în penal pentru a veni să spună ce știe iar prezența sa e obligatorie. În cazul în care martorul nu se prezintă, se poate emite un mandat de aducere sau chiar aplica o sancțiune pecuniară pentru absență, iar dacă martorul ascunde lucruri sau denaturează adevărul, poate fi condamnat pentru mărturie mincinoasă. Există anumite diferențe între martorii din civil și cei din penal, dar și anumite lucruri comune. În ambele cazuri depune jurământ și poate fi compensat pentru cheltuielile legate de transport, cazare, masă sau pentru că a pierdut bani dedicând o zi pentru a depune mărturie (spre exemplu, dacă și-a luat liber de la serviciu).

EXPERTUL

Acel specialist într-un domeniu, chemat să ajute la lămurirea împrejurărilor și descoperirea adevărului. El poate fi chemat de părți sau din oficiu (de părți și instanță în civil, de părți, procuror și instanță în cursul judecății, în penal). Constatările expertului se consemnează într-un raport de expertiză, care, în anumite situații, poate fi ulterior completat.

NOTARUL

Magistrat nelitigios, care analizează înțelegerea dintre persoanele implicate, verifică dacă înțelegerea e conformă cu legile în vigoare și, dacă așa e, parafează înțelegerea, folosind autoritatea și încrederea investite de stat în sistemul notarilor publici. Există numeroase tipuri de conflicte (civil, administrativ, penal) între diverse categorii de persoane. Atunci când există valori aflate în conflict, acele persoane recurg la judecata în fața instanței, judecătorul fiind magistratul care soluționează litigiul, arătând care dintre valori este mai importantă, pe baza legilor în vigoare. Dacă, însă, nu există un conflict, ci persoanele implicate doresc să-și găsească sau au găsit deja o modalitate proprie prin care să-și alinieze valorile, pot apela la notar.

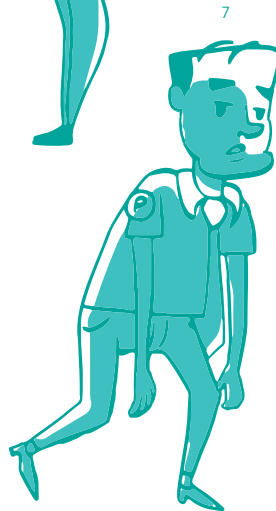
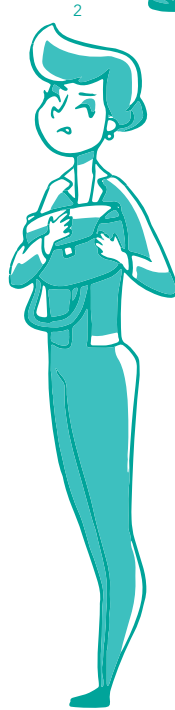
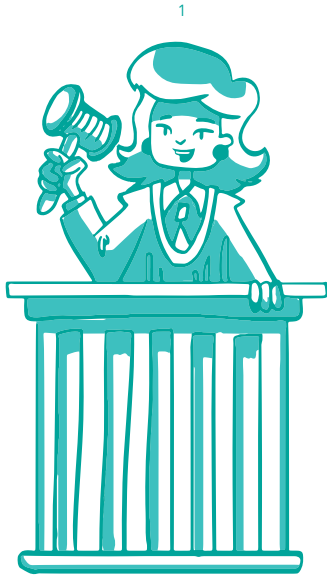
EXECUTORUL JUDECĂTORESC

Așa cum îi spune și numele, acesta este un organ de executare căruia îi revine grija aducerii la îndeplinire a unei obligații dintr-un titlu executoriu. De asemenea, el poate constata anumite situații de fapt, pentru a asigura existența unei probe.

**D R E P
T U L**

**C I
V I L**

- 1 judecătorul
- 2 reclamantul
- 3 executorul judecătoresc
- 4 grefierul
- 5 martorul
- 6 avocatul
- 7 pârâtul

Pentru a declanșa un proces civil, trebuie formulată o cerere de chemare în judecată, în care se indică pretențiile care se doresc a fi valorificate pe calea judecătii și persoana (fizică sau juridică) / persoanele chemate în judecată. Pe scurt, trebuie să specifici ce vrei și împotriva cui vrei. Dacă inițiezi un proces civil, ai calitatea de reclamant.

În funcție de obiectul litigiului sau valoarea acestuia, cererea se poate depune la judecătorie, tribunal sau curte de apel (competență materială). Ca să vezi la care judecătorie / tribunal / curte de apel, te uiți la competența teritorială. De regulă e instanța de la domiciliul pârâtului, dar e bine să te uiți pe excepții. Dacă nu reușești să identifici instanța competentă, în principiu, doar pierzi timp. La cererea pârâtului sau din oficiu, instanța va invoca excepția de necompetență și va trimite spre soluționare instanței competente.

Cererea de chemare în judecată se poate depune personal, prin poștă, prin curierat, prin fax sau prin poștă electronică. Aceasta trebuie să respecte anumite reguli de conținut și formă, poate fi scrisă și de mână, însă de preferat este să fie tehnoredactată și se depune în atâtea exemplare câte părți sunt în proces, inclusiv un exemplar separat pentru instanță (ex: dacă acțiunea se îndreaptă împotriva a două persoane se vor depune două exemplare plus încă unul pentru instanță, în total trei exemplare).

ETAPELE PROCESULUI

CEI 5 PAȘI AI PROCESULUI CIVIL

1

CHEMI ÎN JUDECATĂ

Depui la instanța (de fond) cererea de chemare în judecată, completată conform legii. O poți face personal, prin poștă, prin curierat, prin fax sau mail.

2

COMPLETEZI CEREREA CU DETALII

Trebuie să conțină numele și domiciliul părților, obiectul cererii și valoarea lui (când e valabil în bani), motivele de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea și dovezile pe care se sprijină aceasta, precum și semnătura, obligarea pârâtului la plata cheltuielilor de judecată (dacă e cazul), solicitarea judecării în lipsă (dacă e posibil), și dovada achitării taxei judiciare de timbru.

3

ÎNCEPE PROCESUL

Încuviințarea probelor: instanța decide care din probele propuse de părți pot conduce la soluționarea procesului.

Administrarea probelor: se comunică înscrisurile, se audiază martorii, se fac expertize, etc.

Concluzii: reclamantului i se admite sau respinge cererea.

4

PRIMEȘTI HOTĂRÂREA INSTANȚEI

Instanța soluționează cauza printr-o hotărâre, motivată în fapt (adică pe chestiunile care s-au întâmplat în realitate) și în drept (pe baza prevederilor în vigoare).

5

ACCEPȚI SAU ATACI HOTĂRÂREA

În funcție de ce scrie în hotărâre, poți face apel în termen de 30 de zile.

1. ETAPA ADMINISTRATIVĂ (PREALABILĂ JUDECĂȚII)

După ce ai depus cererea de chemare în judecată, instanța va parcurge o procedură administrativă detaliată de organizare a dosarelor. Acest lucru are loc înainte de judecarea cauzelor, atât în cazul judecării în fond, cât și în cazul judecării în calea de atac. Astfel, dosarul este repartizat în mod aleatoriu unui judecător, pentru verificarea îndeplinirii cerințelor legale privitoare la cuprinsul cererii de chemare în judecată, numărul de exemplare și timbrarea cererii.

Pentru a se îndeplini procedura administrativă, se vor acorda termene administrative, care nu reprezintă termene de judecată. Termenele administrative au în vedere etapele procedurale din faza de dinaintea judecării. De aceea părțile nu vor fi citate. Nefiind vorba despre termene de judecată propriu-zise, nu are loc o ședință de judecată și nu este necesară prezența părților. În schimb, părților le vor fi trimise comunicările prevăzute de lege.

Cum se desfășoară lucrurile în etapa administrativă

1. Este cererea de chemare în judecată OK? (10 zile)

În cazul în care cererea de chemare în judecată nu îndeplinește cerințele prevăzute de lege (art. 194-197 din Ncpc), completul va comunica lipsurile respectivei cereri, printr-o adresă. Aceste lipsuri vor putea fi îndreptate în termen de 10 zile de la primirea comunicării, altfel cererea va fi anulată.

2. Pârâtul află că este chemat în judecată. Poate depune întâmpinare (25 zile)

Odată îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru validitatea cererii de chemare în judecată, judecătorul va dispune comunicarea acesteia către pârât, căruia i se va pune în vedere faptul că are obligația de a depune întâmpinare în termen de 25 de zile, sub sancțiunea decăderii din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții, în afara celor de ordine publică, dacă legea nu prevede altfel.

3. **Dacă pârâtul depune întâmpinare, aceasta i se comunică reclamantului (10 zile)**

Reclamantul are obligația să depună răspunsul la aceasta în termen de 10 zile de la comunicarea sa. Acest răspuns nu se va mai comunica pârâtului, ci acesta va lua cunoștință despre el din dosarul cauzei.

4. **Se fixează primul termen de judecată (3 zile / 60 zile)**

În termen de trei zile de la data depunerii răspunsului la întâmpinare, sau de la data expirării termenului în care pârâtul trebuia să depună întâmpinare, ori a termenului în care reclamantul trebuia să depună răspunsul la întâmpinare, judecătorul va fixa, prin rezoluție, primul termen de judecată, care nu va putea fi mai îndepărtat de 60 de zile de la data rezoluției și va dispune citarea părților.

5. **Pârâtul poate face o cerere reconvențională**

Aceasta e o acțiune din partea pârâtului în același proces de judecată – pentru detalii recomandăm consultarea unui avocat.

6. **Se citează părțile**

Comunicarea citației se face în plic închis, la care se alătură dovada de înmănare / procesul-verbal și înștiințarea prevăzute la art. 163 Ncpc. Plicul va purta mențiunea „PENTRU JUSTIȚIE. A SE ÎNMÂNĂ CU PRIORITATE”, iar conținutul acesteia va trebui să cuprindă o serie de elemente prevăzute de art.157 Ncpc.

7. **Primul termen de judecată**

Următorul pas este primul termen de judecată, la care părțile trebuie să fie prezente. În această situație, se poate solicita și judecarea în lipsa părții, prin invocarea art. 223 Ncpc. Solicitarea se face în scris și presupune judecarea pe actele și probele aflate în dosar, deci în siguranță (teoretic).

8. **La instanță**

Te vei deplasa la instanța de judecată și, odată ajuns în clădirea judecătorească, vei căuta camera și completul de judecată conform citației primite, verificând lista ședințelor de judecată (e afișată la un panou la intrarea în fiecare sală de judecată). Pe această listă vei găsi numărul camerei, numă-

rul completului de judecată (ex: C.4 – civil – secția a III-a) și poziția dosarului în ordinea de pe lista afișată. Trebuie să ții minte numărul de ordine pentru când vei intra în sală. La început, judecătorul va striga cauzele de pe ordinea de zi pe care părțile vor să le amâne (la aceasta se răspunde cu numărul de ordine afișat la intrare). În urma epuizării judecării cauzelor solicitate la amânare, se va trece la judecarea cauzelor rămase, în ordinea afișării de pe listă.

2. ETAPA CERCETĂRII

Începând cu primul termen de judecată se intră în etapa cercetării judecătorești. În această etapă se pregătesc, în condițiile legii, acte de procedură (la cererea părților sau din oficiu de către instanța învestită cu soluționarea cauzei) pentru a pregăti dezbaterea în fond a procesului. Astfel, potrivit art. 237 alin. (2) Ncpc., în etapa cercetării procesului instanța:

- ↪ va rezolva excepțiile ce se invocă ori pe care le poate ridica din oficiu;
- ↪ va examina cererile de intervenție formulate de părți sau de terțe persoane, în condițiile legii;
- ↪ va examina fiecare pretenție și apărare în parte, pe baza cererii de chemare în judecată, a întâmpinării, a răspunsului la întâmpinare și a explicațiilor părților, dacă este cazul;
- ↪ va constata care dintre pretenții sunt recunoscute și care sunt contestate;
- ↪ la cerere, va dispune, în condițiile legii, măsuri asigurătorii, măsuri pentru asigurarea dovezilor ori pentru constatarea unei situații de fapt, în cazul în care aceste măsuri nu au fost luate, în tot sau în parte, potrivit art. 203 Ncpc.;
- ↪ va lua act de renunțarea reclamantului, de achiesarea pârâ-tului sau de tranzacția părților;
- ↪ va încuviința probele solicitate de părți, pe care le găsește concludente, precum și pe cele pe care, din oficiu, le consideră necesare pentru judecarea procesului și le va administra în condițiile legii;
- ↪ va decide în legătură cu orice alte cereri care se pot formula

- la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate;
- ↪ va dispune ca părțile să prezinte dovada efectuării verificărilor în registrele de evidență ori publicitate prevăzute de Codul Civil sau de legi speciale;
  - ↪ va îndeplini orice alt act de procedură necesar soluționării cauzei, inclusiv verificări în registrele prevăzute de legi speciale.

Toate aceste aspecte se pot întinde pe mai multe termene de judecată. După ce ele se vor lămurii, se va trece la o altă etapă, într-un nou termen de judecată.

3. ETAPA DEZBATERILOR

În această etapă sunt discutate, în fața instanței de judecată, împrejurările de fapt și temeiurile de drept invocate de părți în cererile lor sau, după caz, ridicate de către instanță din oficiu. Fiecare parte își va susține cererile și apărările formulate în proces. Această etapă marchează momentul final al contradictorialității. După ce se termină dezbaterile, urmează deliberarea și pronunțarea hotărârii. Etapa dezbaterilor se încheie când președintele completului de judecată consideră că au fost lămurite toate împrejurările de fapt și temeiurile de drept ale cauzei.

4. ETAPA DELIBERĂRII

Este ultima etapă a judecării. Deliberarea are loc în secret; la ea participă doar membrii completului de judecată care au luat parte la dezbaterile în fond. Pronunțarea hotărârii are loc, de regulă, în ședință publică, la locul unde s-au desfășurat dezbaterile. Pronunțarea se face de către președinte sau de către un judecător, membru al completului de judecată, care va citi minuta, indicând și calea de atac ce poate fi folosită împotriva hotărârii. Ca excepție, dispozițiile art. 396 alin. (2) Ncpc. permit ca, în cazul în care instanța amână pronunțarea hotărârii, președintele, odată cu anunțarea termenului la care a fost aceasta amânată, poate stabili că pronunțarea se va face prin punerea soluției la dispoziția părților prin intermediul

grefei instanței. Hotărârile date în prima instanță se numesc sentințe, iar ele pot fi în favoarea sau în defavoarea reclamantului, ori doar parțial în favoarea sau defavoarea reclamantului.

ATENȚIE! Nu este însă necesar ca judecata să parcurgă toate aceste etape, întrucât pe parcursul judecării pot interveni anumite incidente de natură a elimina una sau mai multe dintre ele. Astfel, reclamantul poate renunța la judecata cererii de chemare în judecată sau la dreptul dedus judecării și, prin urmare, etapa dezbaterilor în fond nu va mai exista. La fel se întâmplă și când intervine suspendarea judecării fără a fi urmată de o cerere de reluare a judecării, operând sancțiunea perimării (atunci când se stinge procesul pentru că rămâne în nelucrare, din vina părții). De asemenea, părțile se pot înțelege să stingă litigiul prin intermediul unei tranzacții (înțelegeri), fără a mai exista în acest din urmă caz etapa deliberării.

CĂI DE ATAC

În cazul în care sentința va fi (parțial) în defavoarea reclamantului, acesta poate continua să își ceară dreptul în instanță, intrând într-o următoare etapă numită judecata în căile de atac. Poate parcurge judecata în calea de atac ordinară (apelul) și, în condițiile prevăzute de lege, judecata în căile extraordinare de atac (recursul, contestația în anulare și revizuirea). Cu toate acestea, judecata în căile de atac poate lipsi atunci când partea interesată nu exercită calea de atac prevăzută de lege pentru hotărârea pronunțată. În cadrul acestor etape se va respecta, în general, aceeași procedură menționată mai sus: cercetare → dezbateri → deliberare și pronunțarea hotărârii.

În urma epuizării tuturor căilor de atac, cu hotărârea obținută se procedează la punerea în executare a hotărârii judecătorești (prin intermediul unui executor judecătoresc).

Desigur, și această fază poate lipsi atunci când pârâtul își execută de bunăvoie obligația, reclamantul nemaifiind nevoit a se adresa organelor competente pentru valorificarea drepturilor sale constatate prin hotărâre (titlul executoriu).

BINE DE ȘTIUT

- ↪ Vino cu treizeci de minute înainte de ora scrisă pe citație, cu buletinul la tine și o copie după dosar.
- ↪ Consultă lista afișată la intrarea în sală pentru a vedea numărul cauzei.
- ↪ Fii îmbrăcat decent, altfel riști să fii dat afară din sala de judecată, închide-ți telefonul și nu te așeza pe primele locuri, din față, rezervate avocaților.
- ↪ Solicită dosarul de la grefier, așează-te în raza sa vizuală (adică nu în spatele sălii) și vezi dacă între timp s-a mai depus ceva nou sau, din contră, nu s-a depus ceva ce a solicitat instanța. De exemplu, o expertiză dispusă de instanță - expertul nu a depus sau nu s-a citat corect – în acest caz, se amână fără discuții.
- ↪ Du dosarul înapoi la grefier înainte să vină judecătorul. Când acesta intră, ridică-te în picioare.
- ↪ Judecătorul va face lista de dosare care se amână „fără discuții”, solicitând numărul cauzei (nu al dosarului). Strigă numărul cauzei tale doar dacă ești convins că la acest termen există un caz de amânare fără discuții.
- ↪ După ce termină cu amânările, judecătorul poate să facă o nouă listă de amânări, o listă cu dosarele cu părți prezente în sală, sau poate să ia cauzele în ordine.
- ↪ În momentul strigării cauzei tale, mergi în față și fii atent să nu depășești limita pupitrului de vorbire. Spui prezent când îți auzi numele.
- ↪ În timpul înfățișării, vorbești doar cu judecătorul, nu cu partea adversă. Nu întrerupe partea adversă, nu te certa cu nimeni și nu încerca să te impui. Dacă instanța îți cere să te oprești din vorbit, oprește-te.
- ↪ Înfățișarea se termină în momentul în care judecătorul dă un termen, respectiv amână cauza la un alt termen sau judecătorul rămâne în pronunțare, caz în care poți solicita (dar judecătorul nu e obligat să accepte) un termen pentru a depune concluzii scrise.

CAUZA: CEREREA CU VALOARE REDUSĂ

Când te poți adresa instanței?

Când se solicită recuperarea unei sume care nu depășește 10.000 lei, fără a fi luate în calcul dobânzi, penalități sau cheltuieli de judecată. Exemple:

- ↪ un furnizor de utilități sau telefonie mobilă solicită recuperarea contravalorii serviciilor prestate (poți fi dat în judecată pentru că nu ți-ai plătit facturile);
- ↪ o persoană are de recuperat o sumă reprezentând contravaloarea chiriei imobilului.

Când nu te poți adresa instanței?

Nu poate fi urmată această procedură dacă suma pretinsă are natură:

- ↪ fiscală (ex: impozit sau amendă pe care ai achitat-o și consideri că ești îndreptățit să o recuperezi);
- ↪ vamală (ex: taxe pentru importuri);
- ↪ administrativă (rezultată din exercitarea sau neexercitarea atribuțiilor ce revin unei autorități administrative – consiliu local, primar, direcție de specialitate din cadrul unei primării).

În cazurile de mai sus, în care nu se aplică cererea cu valoare redusă, trebuie să mergi pe procedura normală.

De asemenea, nu poate fi urmată această procedură dacă pretenția financiară rezultă:

- ↪ dintr-o cauză de stare civilă sau care ține de capacitatea persoanei fizice;
- ↪ din drepturile patrimoniale ce au de-a face cu raporturile de familie (obligație de întreținere), moștenire;
- ↪ din insolvența persoanelor juridice;
- ↪ din asigurările sociale (contribuții pentru sistemul public de pensii sau sănătate);

- relațiile de muncă (solicitarea de despăgubiri pentru concedierea nelegală);
- închirierea unor bunuri imobile (excepție făcând cererile prin care se reclamă o sumă de bani – contravaloarea chiriei sau eventuale distrugerii) sau, după caz, atunci când suma pretinsă are drept cauză atingerea dreptului la viața privată (prejudicii de imagine).

În situația în care cererea nu poate fi soluționată potrivit acestei proceduri, instanța judecătorească te va informa în acest sens, iar, dacă nu îți retragi cererea, aceasta va fi judecată potrivit dreptului comun. În cazul în care nu dorești continuarea procedurii în aceste condiții, trebuie să îți retragi cererea.

Cui te adresezi dintre instituții? La care dintre sedii?

Judecătoria este instanța judecătorească care poate soluționa o astfel de cauză.

Din punct de vedere teritorial, trebuie reținut că este competentă judecătoria unde îți are domiciliul persoana de la care se pretinde suma respectivă. Găsești lista circumscripțiilor, cu tot cu adresă, pe <http://portal.just.ro/SitePages/circumscripții.aspx>.

Ce alte instanțe sunt competente să judece cauza și în ce situații?

- instanța de la domiciliul reclamantului dacă pretenția dedusă judecății are natura unei obligații de întreținere;
- instanța unde a avut loc executarea contractului;
- instanța unde se află imobilul, dacă suma pretinsă rezultă din închirierea aceluși imobil;
- instanța de la domiciliul consumatorului dacă se solicită repararea pagubelor produse unui consumator;
- instanța de la locul unde s-a produs prejudiciul solicitat să fie reparat prin cererea de chemare în judecată.

Cum faci asta?

Reclamantul, dar nu și pârâtul, are dreptul să aleagă între această procedură specifică (pentru cererile cu valoare redusă) sau poate urma procedura generală care nu trebuie să țină seama de particularitățile acestei proceduri.

În cazul în care se optează pentru această procedură specifică, reclamantul cât și pârâtul trebuie să își prezinte punctul de vedere prin completarea unui formular tip (care poate fi multiplicat după caz): e vorba de formular de cerere pentru reclamant, respectiv formularul de cerere pentru pârât - le găsești pe www.just.ro. Atât pentru reclamant cât, și pentru pârât, formularul tip prezintă indicațiile necesare pentru completarea corectă și completă a informațiilor necesare în raport de care instanța de judecată va soluționa cererea.

La ce trebuie să fii atent?

1. Să depui în exemplare suficiente pentru fiecare parte și unul pentru instanța de judecată formularul tip de cerere în cazul reclamantului (obligatoriu) și formularul de răspuns pentru pârât (opțional), cât și înscrisurile (conforme cu originalul) pe care plănuiești să îți fundamentezi apărarea, menționând inclusiv martorii propuși.
2. Să transmiți aceste documente direct la instanța de judecată și nu la partea adversă.
3. Să răspunzi în termenul limită indicat de instanță, în situația în care ți se solicită clarificări sau informații suplimentare. Nerespectarea acestei obligații poate conduce la anularea cererii de chemare în judecată sau, după caz, pârâtul nu va mai putea aduce completări noi la apărarea sa, completări ce nu existau atunci când instanța a cerut chestiunile suplimentare.
4. Întreaga procedură de judecată este scrisă, ceea ce înseamnă că trebuie să expui în scris toate pretențiile sau, după caz, apărările cu privire la cauza respectivă. La solicitarea părților, instanța de judecată poate să citeze părțile pentru explicații suplimentare urmând ca întreaga procedură de judecată să aibă loc loc în camera de consiliu.

Ce urmează?

Persoana care declanșează procedura de judecată poate primi de la instanța de judecată solicitări de completare / lămurire a pretențiilor sale, respectiv răspunsul pârâtului cu privire la suma reclamată. De partea cealaltă, pârâtul va primi inițial formularul de cerere reprezentând justificarea pretenției reclamantului, caz în care va trebui să formuleze un răspuns în termen de maxim 30 de zile (utilizând fie formularul tip, fie un alt format de răspuns). În același termen, pârâtul poate să pretindă de la reclamant sume proprii, utilizând formularul tip sau alt format de cerere. De asemenea, instanța poate stabili în sarcina pârâtului obligația de a completa răspunsul formulat sau, după caz, să ofere lămuriri suplimentare.

După ce instanța de judecată primește apărările ambelor părți, începe să judece cererea. E posibil ca părțile să fie citate pentru a-și expune și oral poziția cu privire la suma reclamată (are loc o dezbatere contradictorie).

Ce faci cu ce ai primit, cu rezultatul întregului proces?

Procedura de judecată se încheie cu pronunțarea unei hotărâri judecătorești care este executorie (poate fi pusă în executare silită), dar nu este definitivă. Adică o poți ataca printr-o cerere de apel.

Hotărârea judecătorească se comunică ambelor părți la adresa indicată în cereri. Prin hotărârea judecătorească se poate dispune obligarea părții care a pierdut procesul la plata cheltuielilor de judecată (taxă de timbru, onorariu de avocat sau alte cheltuieli legate de derularea judecății).

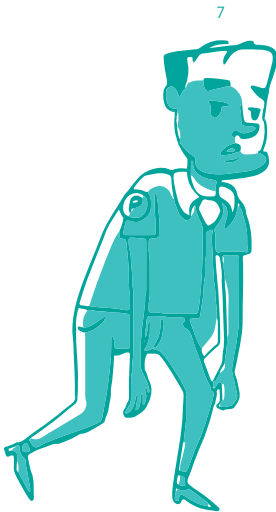
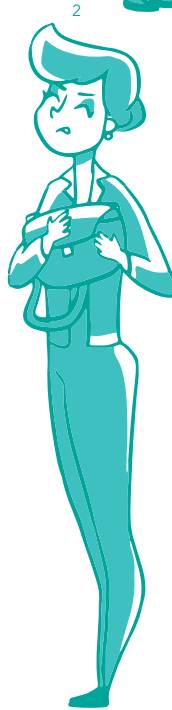
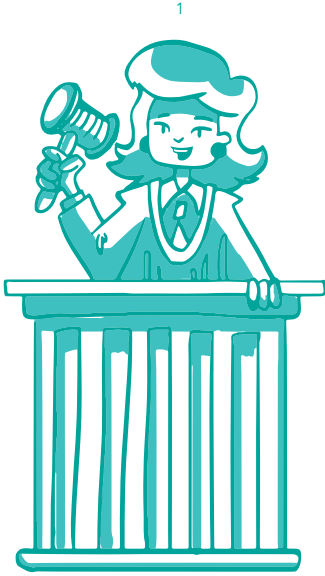
Partea care dorește să conteste această hotărâre trebuie să depună o cerere de apel la instanța care a pronunțat hotărârea respectivă, în termen de 30 de zile de la data comunicării hotărârii judecătorești.

**D R E P
T U L**

**C O N T E N
C I O S**

**A D M I
N I S T R A
T I V**

- 1 judecătorul
- 2 reclamantul
- 3 executorul judecătoresc
- 4 grefierul
- 6 avocatul
- 7 pârâtul

Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri sau refuzul de a elibera / efectua un act, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente.

ART. 52**DREPTUL PERSOANEI VĂTĂMATE
DE O AUTORITATE PUBLICĂ**

1. Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea pagubei.
2. Condițiile și limitele exercitării acestui drept se stabilesc prin lege organică.
3. Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea magistraților care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență.

ETAPELE PROCESULUI

1. ETAPA PROCEDURII PREALABILE

E o etapă obligatorie înainte de a ajunge la instanță: înseamnă că întâi încerci să discuți cu autoritatea care te-a nedreptățit. Această procedură există pentru a-i da direct șansa autorității să își repare greșeala înainte de a intra în proces, fiind o procedură mult mai rapidă (durează 30 de zile).

Plângerea prealabilă se adresează autorității respective sau, dacă există, celei ierarhic superioare (mare atenție la termenul în care poți face plângerea, care poate fi diferit, în funcție de situație).

În 30 de zile, autoritatea publică ar trebui să îți răspundă: poate chiar obții rezultatul pe care îl doreai fără să mai ajungi la instanță. În caz că nu se întâmplă așa, mergi la etapa următoare.

2. ACȚIUNEA ÎN INSTANȚĂ

Etapa are mai mulți pași, aceiași pe care i-am detaliat în subcapitolul „etapele procesul civil”:

1. cercetarea judecătorească;
2. dezbaterea;
3. deliberările și pronunțarea hotărâri.

CE POȚI SOLICITA INSTANȚEI DE CONTENCIOS ADMINISTRATIV?

- ⇒ anularea actului în întregime sau în parte;
- ⇒ obligarea autorității să emită actul pe care îl soliciți;
- ⇒ obligarea autorității să efectueze o operațiune administrativă, să îți acorde despăgubiri pentru daunele materiale și morale pe care le-ai suferit.

LA CARE INSTANȚĂ MERGI?

La tribunal sau la curtea de apel, în funcție de obiect și valoarea sa. După ce ai verificat care instanță e competentă, mergi la cea de la domiciliul tău sau al pârâtului.

Ca regulă generală, termenul în care poți introduce acțiunea în instanță este de 6 luni (există excepții pentru care se poate introduce și în termen de 1 an) și expiră în ziua corespunzătoare din ultima lună. Dacă ultima lună nu are o zi corespunzătoare, termenul se împlinește în ultima zi a lunii (exemplu: termenul începe să curgă pe 31 august – se împlinește în ultima zi a lunii februarie – pe 28 sau 29 februarie).

Un alt lucru important ține de taxele judiciare de timbru: pentru fiecare act pe care îl ataci (actul inițial, răspunsul primit de la autoritate etc.), datorezi 50 de lei, iar dacă ceri acordarea de despăgubiri mai trebuie să plătești 10% din suma pe care o pretinzi, dar nu mai mult de 300 lei. Sumele se plătesc în contul Direcției de Impozite și Taxe Locale de la domiciliul tău sau prin mandat poștal.

CE DOCUMENTE (DOVEZI) ANEXEZI LA CEREREA DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ?

- ↪ actul pe care îl ataci;
- ↪ dovada că ai parcurs procedura prealabilă;
- ↪ răspunsul pe care l-ai primit de la autoritatea publică, dacă este cazul;
- ↪ orice alt act care îți susține cererea.

Instanța va putea obliga autoritatea să depună la dosar toate documentele relevante pentru situația ta (cele în baza cărora s-a emis actul pe care îl ataci).

CE TREBUIE SĂ CONȚINĂ ACȚIUNEA?

- ⊣ te identifici (nume, date de identificare, adresă de domiciliu sau de reședință plus, numai dacă e cazul, și adresă de corespondență);
- ⊣ „în contradictoriu cu”: precizezi clar ce autoritate te-a supărat;
- ⊣ numești actul pe care îl ataci și explici ce soliciți de la instanță să facă (în principiu, să anuleze actul și eventual să te despăgubească);
- ⊣ prezinți situația de fapt (ce s-a întâmplat, în ordine cronologică, incluzând datele evenimentelor);
- ⊣ argumentezi cum anume ai fost vătămat;
- ⊣ indici și articolele de lege aplicabile.

Dacă nu ai cerut și despăgubiri odată cu acțiunea în anulare sau în obligarea autorității la emiterea unui act, poți să ceri despăgubirile și separat, dar cu respectarea unui termen de 1 an de când ai luat cunoștință de pagubă și de întinderea ei (art. 19 din Legea nr. 554/2004).

CĂI DE ATAC

Periplul tău nu se termină aici: împotriva soluției pe care o vei obține în primă instanță se poate declara recurs în 15 zile de la comunicarea hotărârii. Poți face tu asta, dacă nu obții ce ți-ai dorit în prima instanță, dar poate face asta și autoritatea, dacă nu e mulțumită că tu ai avut câștig de cauză în prima instanță. Recursul suspendă executarea hotărârii de la prima instanță. Altfel spus, și dacă obții o soluție favorabilă în fața primei instanțe, nu te vei putea bucura de ea până nu se soluționează definitiv litigiul, în urma epuizării tuturor căilor de atac (dacă acestea sunt utilizate sau până la trecerea termenului în care poate fi declarată calea de atac).

BINE DE ȘTIUT

Actul administrativ nu se suspendă nici prin formularea plângerii prealabile, nici prin formularea acțiunii în fața instanței, adică va continua să producă efecte pentru că există o prezumție de legalitate. Înseamnă că, mai departe, tu va trebui să respecti obligațiile care rezultă din el. Dacă vrei să obții și suspendarea efectelor actului administrativ atacat, trebuie să formulezi, separat, o cerere de suspendare până la soluționarea acțiunii (în baza art. 14 din legea nr. 554/2004).

CARE-I TREABA CU PRESCRIȚIA?

Dreptul fiscoșului de a stabili o obligație fiscală se prescrie în 5 ani, care încep să curgă de la data de 1 iulie a anului următor celui pentru care se datorează acea obligație. Stabilirea unor obligații fiscale după expirarea termenului de prescripție poate face obiect de contestație. De exemplu, dacă ai uitat să depui declarația de venit pentru anul 2010, termenul de 5 ani începe să curgă de la 1 iulie 2011; astfel, începând din 1 iulie 2016, organul fiscal nu-ți mai poate stabili obligații fiscale aferente anului 2010; dacă o face, totuși, tu poți contesta actul administrativ fiscal, cerând chiar anularea, pe motiv că a intervenit prescripția.

CAUZA: CONTESTAREA UNUI ACT ADMINISTRATIV FISCAL

Când te poți adresa instanței?

Din momentul în care tu, în calitate de contribuabil, devii subiectul unui act administrativ fiscal care îți lezează drepturile. Spre exemplu, când privești o decizie de impunere de la ANAF, iar suma prevăzută nu este corectă.

Cui te adresezi dintre instituții? La care dintre sedii?

Așa cum arătam și mai sus, orice inițiativă de contestare a unui act administrativ fiscal presupune parcurgerea obligatorie a unei proceduri administrative prealabile; dacă nu ești mulțumit de rezultatul acestei proceduri, într-o etapă ulterioară, te poți adresa instanței de judecată.

Procedura administrativă prealabilă se declanșează prin introducerea de către contribuabil a unei contestații, denumită exact așa, la organul ce a emis actul administrativ fiscal atacat (decizia de impunere de mai sus, de exemplu). Contestația trebuie formulată cu observarea prevederilor din art. 268 și următoarele din Codul de Procedură Fiscală.

Procedura administrativă prealabilă se epuizează atunci când organul competent (ANAF, Direcția de Impozite și Taxe Locale, oricare din cele de mai sus) emite o decizie de soluționare a contestației ori atunci când expiră termenul de emitere a acestei decizii. Abia din acest moment, contribuabilul nemulțumit are posibilitatea de a formula cererea de chemare în judecată, pe care o adresează Tribunalului sau Curții de Apel, în primă instanță.

Contribuabilul poate identifica instanța competentă fie după propriul său domiciliu (sau sediu, dacă este persoană juridică), fie după sediul organului fiscal pe care îl cheamă în judecată. Dacă valoarea contestată prin cererea de chemare în judecată depășește 1 milion de lei (noi), acțiunea se depune la Curtea de Apel. Găsești pe www.just.ro harta cu razele teritoriale ale tribunalelor și curților de apel¹.

Soluția pronunțată în primă instanță comportă o singură cale de atac, extrem de restrictivă, cea a recursului.

Cum?

Contestația trebuie formulată în termen de 45 de zile de la momentul când a fost comunicat actul administrativ fiscal pe care intenționezi să-l contești (modalitatea de comunicare a unui act administrativ fiscal este reglementată de art. 48 din Codul de Procedură Fiscală: prin poștă, cu scrisoare recomandată, direct cu luare de semnătură, sau electronic, dacă așa a optat contribuabilul).

Doar în ipoteza în care comunicarea prin formele de mai sus nu a fost posibilă, ea se realizează prin publicitate, adică prin afișarea unui anunț în care se menționează emiterea actului, concomitent la sediul organului fiscal emitent și pe pagina de internet a ANAF, ori, după caz, pe pagina de web a autorității locale respective.

Dacă organul emitent aparține administrației centrale, însă nu face parte din structura ANAF (cum ar fi Casele de Asigurări Sociale de Sănătate), comunicarea prin publicitate nu este realizată în mod valabil prin simpla afișare a anunțului pe site-ul acelui organ, ci doar prin afișarea lui, concomitent, și pe site-ul ANAF. Când comunicarea se face prin publicitate, termenul de 45 de zile pentru formularea contestației va începe să curgă după 15 zile de la publicare / afișare.

Contestația (adică procedura administrativă prealabilă de mai sus) se soluționează și se comunică în 45 de zile de la înregistrarea ei. Dacă organul investit cu soluționarea contestației nu o face în 45 de zile, contribuabilul are posibilitatea de a cere instanței să pronunțe o hotărâre prin care să-l oblige pe organ să soluționeze contestația.

Dacă în 6 luni de la depunere contestația nu este soluționată, contribuabilul se poate adresa direct instanței de judecată cu o cerere de anulare a actului, organul administrativ decăzând din dreptul de a mai soluționa contestația. Cu alte cuvinte, înainte de scurgerea termenului de 6 luni, instanței nu i se poate cere anularea actului.

Dacă organul administrativ emite în termenul legal decizia de soluționare a contestației, iar contribuabilul este nemulțumit de conținutul

acesteia, atunci se poate adresa instanței pentru a anula actul atacat prin contestație, la pachet cu decizia de soluționare a contestației, dar numai în termen de 6 luni de la primirea deciziei de soluționare.

La ce să fii atent?

Nu toate hârtiile venite de la Fisc pot fi contestate (în procedura administrativă) sau atacate (în instanța de judecată). De exemplu, nu reprezintă acte administrativ fiscale și nu pot face obiectul contestației documentele informative, cum sunt fișele prin care se comunică informații cu privire la datoriile cu care figurează contribuabilul în bazele electronice de date ale fiscoi. Actele atacabile sunt acelea prin care se stabilesc, se modifică, se sting ori se colectează creanțele fiscale.

Actul administrativ fiscal trebuie să conțină elementele de la art. 46 din Codul de Procedură Fiscală. În contestație ori, ulterior, în cererea de chemare în judecată, contribuabilul interesat de anularea actului poate invoca motivele de nulitate de la art. 49 din Codul de Procedură Fiscală. Dar contestația sau, ulterior, cererea de chemare în judecată poate viza și mai puțin decât anularea, cum ar fi corectarea unor valori, date sau informații din decizia de impunere, cea de restituire sau orice alt act administrativ fiscal.

În principiu, obligațiile fiscale se stabilesc pe baza declarațiilor depuse de contribuabil la organele fiscale. Organul fiscal nu poate stabili din oficiu cuantumul creanțelor fiscale mai devreme de împlinirea unui termen de 15 zile de la înștiințarea contribuabilului cu privire la depășirea termenului legal de depunere a declarației. Emiterea înainte acestui termen a unei decizii de stabilire din oficiu a unei creanțe fiscale poate face, în principiu, obiect de contestație.

Pentru introducerea contestației administrative nu este datorată nicio taxă (singurul cost la care ne putem gândi este, eventual, timbrul de la poștă, atunci când contestația este formulată printr-o scrisoare). Pentru formularea, ulterioară, a cererii de chemare în judecată, trebuie plătită o taxă de timbru de 50 de lei, când se solicită anularea actului, respectiv de maxim 300 de lei, când contribuabilul

nemuțumit cere și despăgubiri. Odată ajuns la instanță, contribuabilul începe să fie denumit reclamant, iar organul fiscal al cărui act este atacat începe să fie denumit pârât.

CE URMEAZĂ?

Suspendarea executării actului atacat

1. Procedura prealabilă

Introducerea contestației împotriva actului administrativ fiscal nu suspendă automat executarea. Atunci când contribuabilul dorește să blocheze posibilitatea organului fiscal de a executa (pune în aplicare) decizia de impunere, de restituire sau orice alt act administrativ fiscal, se poate recurge la suspendarea executării. Cu alte cuvinte, contribuabilul poate, cel puțin pentru o perioadă de timp, să nu plătească sumele pe care le contestă.

În faza procedurii administrative prealabile, suspendarea executării actului care a fost deja contestat la organul fiscal poate fi cerută de contribuabil printr-o cerere adresată instanței, cu plata unei cauțiuni. Pentru ca suspendarea (blocarea temporară, dacă a fost aprobată de instanță) să fie în vigoare și în faza ulterioară, a judecării care urmează după procedura administrativă prealabilă, contribuabilul trebuie să facă ceva suplimentar: într-un termen de 60 de zile de la soluționarea nefavorabilă a contestației sale, să introducă la instanță o acțiune de anulare a actului administrativ contestat. Desigur, dacă soluționarea contestației a fost favorabilă, nu mai are temei pentru o astfel de acțiune; totuși, dacă i-a fost nefavorabilă soluționarea contestației, trebuie să verifice încă o dată motivele de nulitate de la art. 49 din Codul de Procedură Fiscală.

2. Procedura de instanță

Dacă suspendarea actului administrativ contestat nu a fost cerută încă din faza procedurii administrative prealabile, cererea de suspendare poate fi adresată direct instanței, în faza ulterioară, de judecată, cu plata cauțiunii. Cererea de suspendare se face cu observarea prevederilor legii contenciosului administrativ nr. 554/2004.

Ce faci cu ce ai primit, cu rezultatul întregului proces?

Poți deschide acțiune în instanță dacă nu ești mulțumit de decizia pe care o primești de la organul însărcinat cu soluționarea contestației administrative sau dacă nu primești un răspuns în termen de 6 luni de la formularea contestației tale. Judecata se desfășoară în primă instanță la tribunal sau la curtea de apel (vezi mai sus, în sub-secțiunea „Cui te adresezi dintre instituții? La care din sedii?”). Dacă soluția de prima instanță nu te satisface, poți face recurs numai dacă te încadrează în motivele de casare de la art. 488 Ncpc.

Dacă, la finalul procedurii de contestare a actului administrativ fiscal, nu primești câștig de cauză, vei fi expus riscului de a fi executat silit. Executarea silită fiscală e instrumentată de serviciul de executare al organului fiscal. Procedura de executare silită presupune că un titlu de executare fiscală a fost deja emis. Executarea silită și titlul de executare silită fiscală pot fi contestate pe o cale specifică (alta decât cea descrisă mai sus, la contestația administrativă fiscală): Contestația la executare fiscală se adresează direct instanței de judecată, adică judecătoriei de la domiciliul contribuabilului executat silit (sau sediul, dacă e persoană juridică – vezi harta cu razele teritoriale ale judecătoriilor de pe www.just.ro).

Executarea silită fiscală poate fi inițiată și atunci când nu ai introdus contestația administrativă împotriva actului administrativ fiscal. În baza actului administrativ fiscal ce constituie titlu de creanță, organul fiscal va emite un titlu executoriu, în baza art. 226, alin. 1 din Codul de Procedură Fiscală. Atenție mărită, însă, la distincția dintre actul administrativ fiscal, care reprezintă și titlu de creanță, și titlul executoriu propriu-zis, care este emis în baza primului: calea legală de atac împotriva actului administrativ fiscal este contestația administrativă fiscală, adresată organului emitent, în timp ce calea de atac împotriva titlului executoriu este contestația la executare, adresată direct instanței de judecată.

D R E P T U L

P E N A L

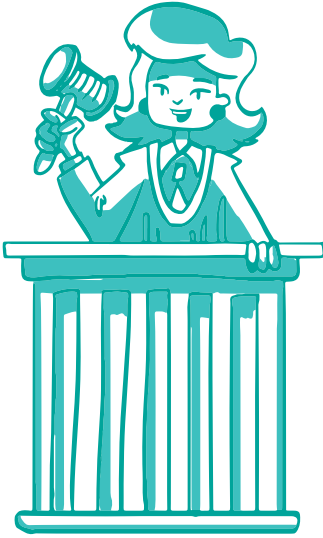
- 1 judecătorul
- 4 grefierul
- 5 martorul
- 6 avocatul
- 8 polițistul judiciar
- 9 partea vătămată
- 10 procurorul

8

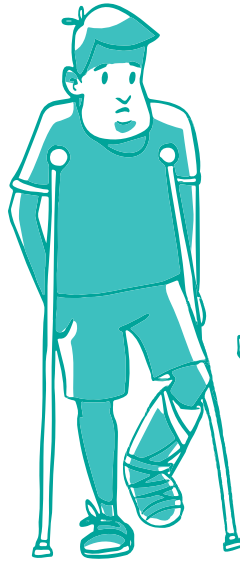
1

4

9

5

6

10

Procesul penal este o activitate ce urmărește constatarea la timp și în mod concret a faptelor ce constituie infracțiuni, astfel încât persoana care a săvârșit o infracțiune să fie trasă la răspundere penală.

Când intervine statul?

Statul, prin organele sale, intervine în urma unei sesizări:

- plângere scrisă din partea victimei;
- denunț;
- apel la serviciul de urgență 112;
- sesizare din oficiu sau alte modalități prevăzute prin lege.

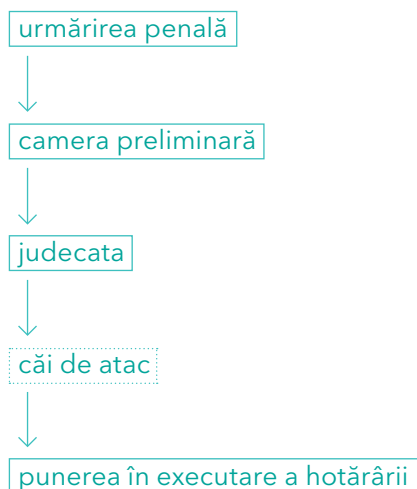
Cum începe și cum se termină un dosar penal?

În momentul în care organele de cercetare penală (Poliție / Parchet) iau la cunoștință de săvârșirea unei infracțiuni, vor deschide un dosar penal și vor începe cercetarea cu privire la fapte.

Dacă se stabilește identitatea făptuitorului și se adună suficiente probe cu privire la vinovăția acestuia, cazul este înaintat instanței, care va analiza cazul și va judeca persoana, pronunțând o soluție de condamnare sau de achitare.

ETAPELE PROCESULUI PENAL

Procesul penal are mai multe faze:

1. ETAPA URMĂRIRII PENALE

În această etapă, organele de cercetare penală, sub îndrumarea procurorului de caz, strâng probele necesare pentru arăta că a avut (sau nu) loc o infracțiune, respectiv cine este persoana care a săvârșit-o. Așa cum arătam când vorbeam despre rolul procurorului, încă din această etapă scopul este aflarea adevărului.

La început, urmărirea penală se face față de faptă (i se mai spune in rem), pentru a stabili dacă aceasta s-a săvârșit sau nu. Dacă prin strângerea probelor rezultă o bănuială rezonabilă că o anumită persoană a săvârșit respectiva faptă, se dispune (printr-o ordonanță) ca urmărirea penală să se facă în continuare și față de această persoană (in personam), care devine astfel suspect.

Ce urmează?

1. Varianta simplă - clasarea: dacă, în urma strângerii probelor, se constată că infracțiunea nu există sau nu se poate găsi autorul ei, organul de cercetare penală va propune procurorului clasarea dosarului.
2. Acțiunea penală se pune în mișcare: dacă, dincolo de o bănuială rezonabilă, probele arată că suspectul nostru a săvârșit infracțiunea, procurorul va dispune (tot printr-o ordonanță) punerea în mișcare a acțiunii penale. Astfel, suspectul devine inculpat. Mai mult decât atât, odată ce a fost pusă în mișcare acțiunea penală, partea vătămată se poate constitui parte civilă, în caz că dorește să recupereze un eventual prejudiciu care i s-a cauzat prin infracțiune.

După ce a fost pusă în mișcare acțiunea penală, procurorul, atunci când verifică dosarul, poate să:

- îl restituie pentru a fi completată urmărirea penală, atunci când consideră că din probele cu privire la faptă sau făptuitor nu poate afla adevărul juridic;
- îl claseze, dacă probele arată că nu există fapta sau făptuitorul;
- renunțe la urmărirea penală;
- dispună (prin rechizitoriu) trimiterea în judecată.

2. ETAPA CAMEREI PRELIMINARE

Chiar dacă procurorul a dispus trimiterea în judecată, până să se ajungă efectiv la judecată, dosarul trebuie verificat. Așa se face că dosarul ajunge la un judecător care verifică aspecte ce țin de cum a fost sesizată instanța sau de competența instanței, dar și de legalitatea procedurilor și a probelor strânse în etapa anterioară.

După aceste verificări, judecătorul fie trimite dosarul înapoi la Parchet, fie dispune începerea judecății. Atât procurorul, cât și inculpatul pot face o contestație împotriva încheierii judecătorului, într-un termen de 3 zile de când aceasta este comunicată. Procedura de cameră preliminară durează cel mult 60 de zile.

3. ETAPA JUDECĂȚII

Etapa are trei pași:

1. cercetarea judecătorească;
2. dezbaterile;
3. deliberările și pronunțarea.

Pasul 1: Cercetarea judecătorească

Este pasul inițial, la care sunt administrate probele necesare pentru aflarea adevărului juridic (se pot și propune noi probe sau renunța la unele).

În ce ordine se desfășoară acțiunile în acest pas?

1. Instanța va întreba procurorul, părțile și persoana vătămată dacă propun administrarea de probe prin cerere de probațiune.
2. Președintele completului întreabă dacă există contestații cu privire la probele administrate în cursul urmăririi penale.
3. Se pun în dezbatere probele care urmează să fie administrate în cursul cercetării judecătorești.
4. Probele încuviințate de către instanță urmează a fi administrate. Pe parcursul cercetării judecătorești, părțile, procurorul sau persoana vătămată pot renunța la probele pe care le-au propus sau pot solicita administrarea de noi probe.
5. Se termină cercetarea judecătorească.

Pasul 2: Dezbaterea

După ce se încheie cercetarea judecătorească, instanța trece la al doilea pas și declară deschise dezbaterile (nu există proces fără dezbateri, soluția ar fi nulă în lipsa dezbaterilor). Ordinea în care se dă cuvântul este următoarea: procuror → persoană vătămată parte civilă → parte responsabilă civilmente → inculpat.

La acest pas se depun concluzii orale (dar și scrise, atunci când e necesar). După închiderea dezbaterilor, inculpatul are ultimul

cuvânt. După ascultarea acestuia, instanța rămâne în pronunțare și anunță data pronunțării.

Pasul 3: Deliberarea

La acest pas membrii completului de judecată se consultă pentru a stabili care este adevărul juridic în cauza supusă judecării, urmând a da soluția printr-o hotărâre. Acest pas nu este unul public și poate avea loc în ziua în care au fost încheiate dezbaterile sau într-un termen de 15 zile de la încheierea lor (cu posibilitatea extinderii, pentru cauzele complexe).

Rezultatul deliberării se consemnează în minută și poate fi unul din următoarele:

- ↪ achitare;
- ↪ încetarea procesului penal;
- ↪ amânarea aplicării pedepsei;
- ↪ renunțare la aplicarea pedepsei;
- ↪ condamnare.

Pasul 4: Pronunțarea

Președintele completului, asistat de grefier, citește minuta în ședință publică. Pronunțarea soluției are loc în ziua închiderii dezbaterilor sau la termenul fixat de instanță, în cazul amânării, urmând ca această să fie apoi comunicată. Redactarea hotărârii se face ulterior pronunțării, într-un termen de 30 de zile de la aceasta.

4. ETAPA PUNERII ÎN EXECUTARE A HOTĂRÂRII

Această etapă reprezintă finalitatea procesului penal, aplicarea efectivă a legii.

Hotărârile definitive ale instanței sunt, în principiu, executorii, iar competența punerii lor în executare aparține instanței de executare.

CÂND ESTE O HOTĂRÂRE DEFINITIVĂ?

- ↪ la data pronunțării (atunci când hotărârea nu este supusă contestației sau apelului);
- ↪ la data expirării termenului de apel sau de introducere a contestației (atunci când apelul / contestația nu a fost declarat sau a fost retras în termen);
- ↪ la data retragerii apelului / contestației (atunci când acest lucru s-a întâmplat după expirarea termenului de introducere a apelului / contestației);
- ↪ la data pronunțării hotărârii prin care s-a respins apelul / contestația.

Pot fi executorii și anumite hotărâri nedefinitive prevăzute de lege, precum: încheierea prin care instanța dispune luarea sau menținerea arestului la domiciliu / arestării preventive, sentința prin care se dispune amânarea executării pedepsei etc.

CÂND POȚI CONTESTA EXECUTAREA UNEI HOTĂRÂRI PENALE?

- ↪ când s-a pus în executare o hotărâre care nu era definitivă;
- ↪ când executarea se îndreaptă împotriva altei persoane decât cea arătată în hotărârea de condamnare;
- ↪ când există vreo nelămurire cu privire la hotărârea ce se execută sau vreo împiedicare la executare;
- ↪ când se invocă amnistia postcondamnatore, prescripția executării pedepsei, grațierea postcondamnatore sau altă cauză de stingere ori micșorare a pedepsei.

Sentința prin care instanța competentă se pronunță asupra contestației la executare poate fi atacată în termen de 3 zile de la comunicare.

CĂI DE ATAC

Căile ordinare de atac: apelul

Sentiințele pot fi atacate cu apel, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de exercitare este de 10 zile și curge de la comunicarea minutei, în afara cazurilor expres prevăzute de lege.

Apelul se declară prin cerere scrisă, în condițiile prevăzute de lege, și se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă. În acest caz, executarea se suspendă, atât pe latura penală, cât și pe cea civilă, dacă legea nu dispune altfel.

În termenul de declarare a apelului, părțile și persoana vătămată pot renunța expres la această cale de atac, hotărârea rămânând astfel definitivă. Tot înăuntrul termenului se poate reveni asupra renunțării, mai puțin atunci când apelul privește latura civilă, caz în care poți merge direct în civil.

De asemenea, până la închiderea dezbaterilor în instanța de apel, părțile sau persoana vătămată își pot retrage apelul. Apelul declarat de procuror poate fi retras doar de procurorul ierarhic superior, însă, dacă apelul a fost favorabil părții vătămate, aceasta poate să își însușească în continuare apelul, chiar dacă procurorul ierarhic superior decide să îl retragă.

Apelul se judecă numai cu privire la cel care l-a redactat și la cel la care se referă și numai în raport cu calitatea apelantului în proces. Examinarea cauzei se face, prin extindere, și cu privire la părțile care nu au declarat apel sau la care nu se referă apelul, instanța putând hotărî și în privința lor, fără să le poată crea o situație mai grea.

Judecata apelului se face cu citarea părților și a persoanei vătămate, cu participarea obligatorie a procurorului și în prezența inculpatului, atunci când acesta se află în stare de deținere.

- regulile aplicate sunt cele de la judecata de fond (etapa 3 descrisă mai sus);

- ⊢ instanța de apel va asculta inculpatul, conform procedurii de la judecata de fond;
- ⊢ probele administrate la prima instanță pot fi administrate din nou și se pot propune probe noi. Instanța poate da, motivat, o nouă apreciere a probelor;
- ⊢ ordinea în care se dă cuvântul: apelant → intimat → procuror (cu excepția cazului în care și procurorul a declarat apel, când acesta va avea primul cuvânt). Procurorul și părțile au drept de replică, dar ultimul cuvânt îi aparține inculpatului;
- ⊢ instanța se pronunță cu privire la toate motivele de apel invocate.

Instanța care judecă apelul poate pronunța următoarele soluții:

- ⊢ respingerea apelului și menținerea hotărârii atacate
- ⊢ desființarea sentinței atacate și pronunțarea unei noi hotărâri cu respectarea procedurii de la judecata pe fond
- ⊢ desființarea sentinței atacate și dispunerea rejudecării de către instanța a cărei hotărâre a fost desființată (atunci când judecata a avut loc în lipsa unei părți nelegal citate sau a părții legal citată, aflată în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța cu privire la această împrejurare, precum și atunci când există un caz de nulitate absolută, cu excepția celui de competență, când se va dispune rejudecarea de către instanța competentă).

În urma soluționării cauzei de către instanța de apel, nu se poate crea o situație mai grea pentru cel care a declarat apel.

În cazul în care apelul a fost admis, hotărârea atacată se desființează, în tot sau în parte.

Decizia instanței de apel se comunică procurorului, părților și persoanei vătămate, precum și administrației locului de deținere (penitenciar, arest preventiv).

Căile extraordinare de atac

Contestația în anulare

Contestația în anulare este o cale extraordinară de atac de anulare și de retractare, care se formulează în scris de către părți, persoană vătămată sau procuror, în funcție de motivul invocat. Această cale de atac nu poate fi exercitată de către partea sau persoana vătămată care nu a declarat apel, deși exista această posibilitate, sau cea la care apelul nu s-a referit.

Împotriva hotărârilor definitive se poate face contestație în anulare atunci când:

- ↪ judecata în apel a avut loc fără citarea legală a unei părți;
- ↪ partea, deși a fost legal citată, dovedește că a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a a duce la cunoștința instanței această împiedicare;
- ↪ inculpatul a fost condamnat, deși existau probe cu privire la o cauză de încetare a procesului penal (nu se poate invoca acest motiv dacă s-a dispus o soluție de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei);
- ↪ hotărârea a fost pronunțată de un alt complet decât cel care a luat parte la dezbaterile pe fond a procesului;
- ↪ instanța nu a fost compusă potrivit legii ori a existat un caz de incompatibilitate;
- ↪ judecata a avut loc fără participarea procurorului sau a inculpatului, când aceasta era obligatorie, potrivit legii (prezența procurorului este obligatorie în toate cazurile, conform Noului Cod de Procedură Penală);
- ↪ judecata a avut loc în lipsa avocatului, când asistența juridică a inculpatului era obligatorie, potrivit legii (motivul se poate reține și în cazul în care avocatul inculpatului nu a asigurat o apărare concretă și efectivă sau a asigurat apărarea mai multor inculpați cu interese contrare);
- ↪ ședința de judecată nu a fost publică, în afară de cazurile când legea prevede altfel;
- ↪ instanța nu a procedat la audierea inculpatului prezent, dacă audierea era legal posibilă (nu constituie motiv de

- contestație dacă inculpatul a invocat dreptul la tăcere);
- împotriva unei persoane s-au pronunțat două hotărâri definitive pentru aceeași faptă.

Termenul de introducere a contestației în anulare este de cel mult 10 zile de la data când persoana împotriva căreia se face executarea a luat cunoștință de hotărârea a cărei anulare se cere. Pentru cazul în care inculpatul a fost condamnat, deși existau probe cu privire la o cauză de încetare a procesului penal, contestația în anulare se poate introduce oricând.

Instanța competentă va examina admisibilitatea în principiu a cererii de contestație în anulare, în camera de consiliu și fără citarea părților. Dacă este admisă în principiu, se va proceda la judecarea temeiniciei contestației în anulare, în ședință publică, cu citarea părților interesate. Nu se pot încuviința probe care vizează fondul cauzei.

Sentința dată în contestația în anulare este supusă apelului, iar decizia dată în apel este definitivă.

Recursul în casație

Recursul în casație urmărește să supună în atenția Înaltei Curți de Casație și Justiție judecarea, în condițiile legii, a conformității hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile.

Pot fi atacate cu recurs în casație deciziile pronunțate de curțile de apel, ca instanțe de apel, cu excepția celor prin care s-a dispus rejudecarea cauzelor.

Termenul de declarare a recursului în casație este de 30 de zile de la data comunicării deciziei instanței de apel.

Cererea de recurs în casație se formulează în scris, în condițiile prevăzute de lege, și se depune, alături de înscrisurile invocate în motivarea acesteia, la instanța a cărei hotărâre se atacă, fiind supusă procedurii admisibilității în principiu.

Se poate face recurs în casație atunci când:

- ↪ în cursul judecății nu au fost respectate dispozițiile privind competența după materie sau după calitatea persoanei, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară în grad celei competente;
- ↪ inculpatul a fost condamnat pentru o faptă care nu este prevăzută de legea penală;
- ↪ în mod greșit s-a dispus încetarea procesului penal;
- ↪ nu s-a constatat grațierea sau în mod greșit s-a constatat că pedeapsa aplicată inculpatului a fost grațiată;
- ↪ s-au aplicat pedepse în alte limite decât cele prevăzute de lege.

Dacă cererea de recurs în casație a fost admisă în principiu, instanța poate dispune motivat suspendarea executării hotărârii, în tot sau în parte și poate impune respectarea de către condamnat a unor obligații prevăzute de lege. Judecarea se face cu citarea părților și participarea obligatorie a procurorului.

Soluțiile pe care le poate pronunța instanța:

- ↪ respingerea recursului în casație și menținerea hotărârii atacate, dacă recursul este nefondat;
- ↪ admiterea recursului în casație și casarea hotărârii atacate. În acest caz, instanța dispune fie achitarea inculpatului / încetarea procesului penal / înlăturarea aplicării greșite a legii, fie rejudecarea de către instanța de apel ori de către instanța competentă material sau după calitatea persoanei, în funcție de motivul de casare.

Revizuirea

Revizuirea este o cale extraordinară de atac prin care se pot înlătura erorile judiciare reținute printr-o hotărâre judecătorească definitivă.

Cazurile în care se poate cere revizuirea cu privire la latura penală:

- ↪ s-au descoperit fapte sau împrejurări ce nu au fost cunoscute la soluționarea cauzei și care dovedesc netemeinicia hotărârii pronunțate în cauză;

- ↪ hotărârea a cărei revizuire se cere s-a întemeiat pe declarația unui martor, opinia unui expert sau pe situațiile învederate de un interpret, care a săvârșit infracțiunea de mărturie mincinoasă în cauza a cărei revizuire se cere, influențând astfel hotărârea pronunțată;
- ↪ un înscris care a servit ca temei al hotărârii a cărei revizuire se cere a fost declarat fals în cursul judecății sau după pronunțarea hotărârii, împrejurare care a influențat hotărârea pronunțată în cauză;
- ↪ când două sau mai multe hotărâri definitive nu se pot concilia;
- ↪ hotărârea s-a întemeiat pe o prevedere legală ce a fost declarată neconstituțională după ce hotărârea a devenit definitivă, în situația în care consecințele încălcării dispoziției constituționale continuă să se producă și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunțate.

Cererea de revizuire poate fi făcută de părțile din proces, în limita calității lor procesuale, de un membru al familiei condamnatului sau de procuror și este supusă procedurii admisibilității în principiu.

Rejudecarea cauzei, după admiterea în principiu, se face potrivit regulilor de procedură de la judecata în fond, iar sentința prin care instanța se pronunță asupra cererii după rejudecare este supusă acelorași căi de atac ca și hotărârea la care se referă revizuirea.

BINE DE ȘTIUT

Nimeni nu poate invoca, în apărarea lui, necunoașterea legii. Acesta este și motivul pentru care, pentru cauza ta specifică, este bine să apelezi la serviciile unui profesionist. Mai mult, fii atent atunci când auzi că se fac modificări la legile penale, căci s-ar putea să te afecteze.

În procesul penal, intimatul poate fi inculpatul sau partea responsabilă civilmente, care este chemat în apel sau recurs prin declararea căii de apel de către procuror, partea vătămată sau partea civilă sau, în sens invers intimat poate fi procurorul, partea vătămată sau partea civilă când calea de apel a fost declarată de către inculpat

sau partea responsabilă civilmente (putem vedea relații de tip apelant – intimat, recurent – inimat, contestator – intimat).

CAUZA: LOVIREA ȘI ALTE VIOLENȚE

Lovirea sau orice alte acte care duc la suferința fizică unei persoane reprezintă o infracțiune (prevăzută în Codul Penal) care are ca sancțiune închisoarea de la 3 luni până la 2 ani sau amendă penală. Dacă victima are nevoie de zile îngrijiri medicale (chiar și preț de o zi), pedeapsa este de la 6 luni la 5 ani sau amendă penală.

Pedeapsa va fi mai mare cu o pătrime dacă violența are loc împotriva unui membru de familie – copii naturali sau adoptați, nepoți, părinți naturali sau adoptivi, bunici, frați / surori, nepoți, precum și împotriva soțului / soției sau concubinului.

Cu cât urmările sunt mai grave, cu atât crește și gravitatea faptei. De exemplu, peste 90 zile de îngrijiri medicale încadrează infracțiunea la vătămare corporală, pedepsită cu închisoarea de la 2 la 7 ani. Prezentăm în continuare câteva informații de bază, din perspectiva victimei unei astfel de infracțiuni, reamintindu-ți că aceste informații nu țin loc de o consultație juridică și că, în cazul în care ești sau cunoști o victimă a acestei infracțiuni, ai face bine să apelezi la serviciile unui specialist.

Când te poți adresa organelor statului?

Dacă ești victima unei fapte care a produs suferințe fizice, te poți adresa organelor statului, într-un termen de 3 luni de la data la care ai fost lovit. Dacă nu depui plângere în termen de 3 luni, pierzi dreptul de a mai cere ca cel ce te-a lovit să răspundă penal.

Cui te adresezi ca instituție? La care dintre sedii?

Te vei adresa celei mai apropiate secții de Poliție sau Parchetului din localitatea ta. Poți apela la serviciile unui avocat iar dacă nu îți permiți, poți solicita asistență juridică din oficiu din partea Baroului local.

Cum?

Plângerea trebuie redactată de victima infracțiunii. Pe lângă datele de identificare, trebuie să descrii fapta, indicarea făptuitorului (dacă îl cunoști), precum și eventuale probe, spre exemplu martori (caută online un model sau consultă-te cu un avocat). Plângerea poate fi depusă personal sau trimisă prin e-mail, fax sau poștă.

La ce trebuie să fii atent?

- ↪ Trebuie să declari organului de cercetare / instanței dacă te constitui parte civilă cu o sumă de bani reprezentând daunele suferite ca urmare a celor întâmplate (cheltuieli cu servicii medicale, medicamente, etc). Asta înseamnă că soliciți ca vinovatul să te despăgubească.
- ↪ Este important să te declari parte civilă cât mai repede, după ce ai formulat plângerea (sau chiar prin plângere). Legea spune că ultimul moment în care te poți declara păgubit cu o anumită sumă este începerea cercetării judecătorești.
- ↪ Notează numărul de dosar penal care va fi atribuit faptei.
- ↪ Respectă termenele date de către organul de cercetare penală, prin citații sau alte acte oficiale.

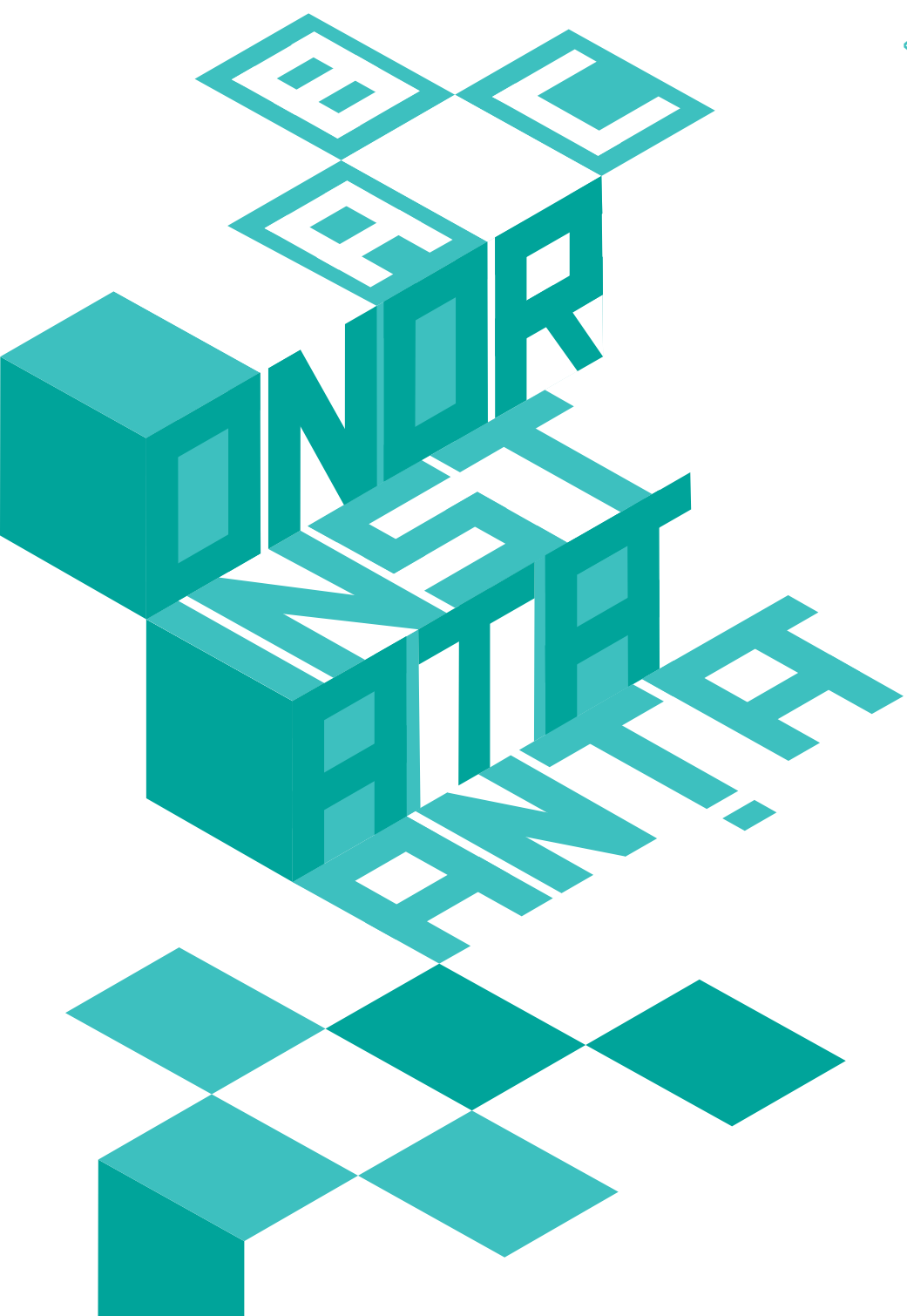
Ce urmează?

Urmează să primești o citație pentru prezentarea la organul de cercetare penală (poliție / parchet), sau la instanță. Trebuie să te prezinți pentru a da o declarație vizavi de cele arătate în plângere. Ca urmare a plângerii formulate, făptuitorul poate fi trimis în judecată și i se poate stabili o pedeapsă de către instanță.

Ce faci cu ce ai primit, cu rezultatul întregului proces?

Așa cum am văzut la etapele procesului penal, în prima etapă, ca urmare a cercetărilor dosarul va primi o soluție - fie de clasare, fie de trimitere în judecată a făptuitorului, prin rechizitoriu. Ai dreptul să fii informat cu privire la stadiul urmăririi penale, iar dacă nu ești informat, poți solicita date despre desfășurarea dosarului. Dacă dosarul a fost trimis în judecată, făptuitorul poate fi condamnat sau achitat. Poți fi despăgubit pentru cele întâmplate, după terminarea procesului penal. De asemenea, te poți împăca în anumite cazuri cu acuzatul sau poți încheia un acord de mediere în anumite cazuri.

DEX LEGALEZ - ROMÂN

ABATERE

încălcarea dispozițiilor cu caracter administrativ sau disciplinar, prevăzută de legi (sau alte norme) și care atrage după sine sancțiuni disciplinare sau contravenționale

ai greșit, frate! încă nu e foarte grav, dacă nu-i spune „infrațiune”

ABROGARE

anularea unei legi sau a unei dispoziții legale și care are ca rezultat scoaterea din vigoare, în tot sau în parte, a unui act normativ printr-un alt act normativ de aceeași valoare juridică sau de o valoare juridică superioară

puf!, gata, nu mai e!

ABȚINERE

situația în care judecătorul, procurorul, grefierul sau expertul care se află într-unul din cazurile de recuzare prevăzute de lege declară aceasta și este înlocuit dacă se constată că nu poate să participe în proces (de ex. este rudă cu una dintre părțile din proces)

se retrage, ca să nu-i zică lumea c-a fost pe nașpa

ABUZ DE DREPT

exercitarea unui drept împotriva scopului lui economic și social, a legii sau regulilor de conduită socială

te folosești de ceva mișto din lege, da' ca să-ți bați joc de ăia

ABUZ ÎN SERVICIU

fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îl îndeplinește în mod defectuos cauzând astfel o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice, precum și fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngrădește exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe temei de rasă, națio-

la fel k violu', numa' că cu legea

A

nalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA.

ACCES LA INFORMAȚII

dreptul persoanei de a avea acces la orice documentație de interes public

**când vrei tu să știi,
c-așa vrei tu**

ACCESIUNE

încorporarea materială a unui bun considerat mai puțin important în altul mai important, cu efectul dobândirii dreptului de proprietate asupra primului bun de către proprietarul celui de-al doilea (ex. cumpărătorul unui set de mobilier dobândește și oglinda încorporată în el).

**clar e ceva moka,
numa' că e cumva
neașteptat**

ACORD

reprezintă consimțământul la ceva, înțelegerea dintre două sau mai multe părți pentru încheierea unui act juridic

**am bătut palma,
avem un „deal”**

ACT

document elaborat de o autoritate, prin care se atestă un fapt, o obligație, identitatea cuiva

**hârtie cu ștampilă și
cu semnătură, gen**

ACT AUTENTIC

mijlocul de probă din categoria înscrisurilor, care s-a încheiat cu solemnitățile cerute de lege, de către un funcționar public, care are dreptul de a funcționa în locul unde s-a încheiat actul

**tot așa, hârtie
cu semnătură și
ștampilă, da' în
original**

ACT DE SESIZARE

actul prin care este sesizat organul de urmărire penală sau se dispune trimiterea în judecată a inculpatului. Actul de sesizare al instanței îl constituie rechizitoriul sau plângerea prealabilă

**cum ar fi plângere
la poliție sau la
parchet, să-l ia cu
duba; numa' că**

a persoanei vătămate, în cazurile prevăzute de lege

**rechizitoriul îl face
procurorului**

ACT JURIDIC CIVIL

manifestare de voință cu intenția de a produce efecte juridice, adică de a crea, modifica ori stinge un raport juridic civil

**orice fel de contract,
frate!**

ACT SUB SEMNĂTURĂ PRIVATĂ

mijloc de probă din categoria înscrisurilor, încheiat între părți, fără prezența unui funcționar public, dar care cuprinde, pe lângă conținut și semnătura părților, elemente necesare pentru valabilitatea lui

**o chitanță de mână
sau orice ai semnat,
mai puțin autografele**

ACTIV PATRIMONIAL

totalitatea bunurilor și a creanțelor susceptibile de evaluare bănească din patrimoniul unei persoane

**tot ce ai tu din care se
pot scoate bani**

ACTE PREMERGĂTOARE

actele procedurale, efectuate în scopul de a completa informațiile pe care le au organele de urmărire penală cu privire la săvârșirea unei infracțiuni

**acțiuni ale poliției
și procurorilor, nu
neapărat hârtii cu
semnături, da' tot
pe-acolo**

ACȚIUNE CIVILĂ

mijlocul legal cel mai important de protejare (prin constrângere judiciară) a drepturilor civile încălcate sau a intereselor ocrotite de lege; posibilitatea reclamantului de a obține recunoașterea sau realizarea dreptului său contestat, încălcat, nerespectat, prin constrângerea judiciară a părâtului

**când dai pe cineva
în judecată, posibil
chiar statul, poliția,
o instituție; rezultatul
e că, data viitoare,
poate se gândește de
două ori înainte de-a
face vreo nefăcută**

A

ACȚIUNE CIVILĂ ÎN PROCESUL PENAL

mijlocul legal prin care persoana care a suferit o pagubă ca urmare a infracțiunii săvârșite, solicită despăgubiri în vederea reparării pagubei

dacă tot au prins hoțul, vrei să-ți iei și telefonul înapoi, nu?

ACȚIUNE ÎN CONSTATAREA NULITĂȚII ABSOLUTE A UNUI ACT JURIDIC

mijloc procedural de valorificare a dreptului de a cere în justiție desființarea retroactivă a unui act juridic lovit de nulitate absolută (poate fi intentată de oricare din părți, de către procuror și de către orice persoană interesată, oricând, fiind imprescriptibilă)

dacă hârtia aia nu valorează nimic, cer să fie declarată nulă (și pot face asta oricând)

ACȚIUNE ÎN JUSTIȚIE

mijlocul legal (sub forma unei cereri) prin care se aduce înaintea instanței conflictul de drepturi născut din încălcarea unei norme, și prin care se solicită constatarea sau realizarea unui drept, fiind condiția necesară ca o instanță să judece

când dai pe cineva în judecată, când îi deschizi cuiva un proces; rezultatul e că-ți câștigi dreptatea

ACȚIUNE ÎN REVENDICARE

acțiunea prin care proprietarul care a pierdut posesia asupra unui bun individual determinat, cere instanței să i se stabilească dreptul de proprietate asupra bunului și să redobândească posesia lui de la cel care îl stăpânește fără drept

dacă era al meu, să mi-l dea înapoi!

ACȚIUNE PENALĂ

mijlocul prevăzut de lege prin care se realizează, în justiție, tragerea la răspunderea penală a persoanelor care au săvârșit infracțiuni și pedepsirea acestora, pusă în mișcare prin actul de

când dai pe cineva în judecată, când îi deschizi cuiva un proces; rezultatul e că poate merge la pușcărie

inculpare prevăzut de lege (ordonanța procurorului sau rechizitoriul de trimitere în judecată, dacă acțiunea penală nu a fost pusă în mișcare în cursul urmăririi) și care constituie mijlocul de sesizare a instanței, în vederea judecării

ALIBI

dovada sau mijlocul de apărare prin care o persoană dovedește că nu ar fi putut săvârși infracțiunea (de ex. dovedește că se afla în alt loc)

n-am fost io, că nu eram acia

AMENDĂ

sanctiunea administrativă, contravențională, fiscală sau civilă care constă în obligația autorilor unor fapte ilicite, de a plăti o sumă de bani care se face venit la bugetul de stat

nu-i chiar nota de la bar, da' ai greșit, așa că tot e de plătit bani, mă-nțelegi?

AMENDĂ CIVILĂ

sanctiune de drept procesual civil aplicată de către instanța judecătorească în vederea constrângerii debitorului la îndeplinirea unei obligații inițiale de a face, constând în plata unei sume de bani către stat, sumă stabilită pe zi de întârziere până la executarea obligației

sângerezi la buzunare, până faci ce-ai zis că faci!

AMENDĂ CONTRAVENȚIONALĂ

sanctiune principală ce se aplică pentru comiterea unei contravenții

n-ai greșit atât de tare, tot te arde-n buzunare!

AMENDĂ JUDICIARĂ

reprezintă sancțiunea ce se aplică de către organul de urmărire penală prin ordonanță și de instanța de judecată, prin încheiere, persoanei care, în cursul procesului a săvârșit o abatere judiciară dintre cele prevăzute de legea procesuală

dacă n-ai fost cuminte în sala de judecată, dacă ai vorbit urât cu judecătorii, plătești, deh!

A

AMENDĂ PENALĂ

pedeapsa principală, alternativă cu pedeapsa închisorii, ce constă în suma de bani pe care este obligat să o plătească cel condamnat pentru săvârșirea unei infracțiuni

**dai un ban da' stai
... afară**

AMNISTIE

act de clemență a puterii legislative (Parlamentul României) prin care se înlătură răspunderea penală pentru fapta săvârșită, cauză care înlătură răspunderea penală alături de prescripția răspunderii penale, lipsa plângerii prealabile și împăcarea părților. Ea se acorda prin lege și, dacă intervine înainte de condamnare, înlătură răspunderea penală, iar dacă intervine după condamnare înlătură și executarea pedepsei, precum și celelalte consecințe ale condamnării. Amnistia nu are efecte asupra măsurilor de siguranță, educative și asupra drepturilor persoanei vătămate (nu înlătură acțiunea civilă)

**o formă de iertare a
infracțiunii – îți dai
seama câtă o să iasă?,
păi n-o să mai avem
loc la terase, nenică!**

ANULARE

sanctiune civilă ce constă în desființarea retroactivă, prin hotărâre judecătorească, a unui act juridic lovit de nulitate relativă

**ca și cum n-ar fi
existat**

ARHIVĂ

totalitatea actelor, dosarelor, documentelor unei instituții, unui oraș etc. care se referă la activitatea acestora

**o cârcă de dosare și
hârțogăraie**

ARHIVA INSTANȚEI

serviciu administrativ al instanței de judecată unde se păstrează, în dulapuri speciale, pe termene fixate (zilele când urmează să aibă loc judecata) dosarele aflate în curs de judecată, iar cele judecate în locuri special amenajate

**tot o cârcă, da'
ordonată!**

APEL

calea de atac ordinară cu care pot fi atacate toate sentințele, cu excepțiile prevăzute de lege, fiind al doilea grad de jurisdicție asupra fondului cauzei

ăștia au greșit, las' că mă duc mai sus, să le-arate judecătorii ăia care știu mai multă carte!

APROD

persoana ce îndeplinește funcții administrative la instanțele de judecată, aduce la îndeplinire dispozițiile instanței în legătură cu păstrarea ordinii și a solemnității dezbaterilor

un fel de jandarm al instanței

ARESTARE PREVENTIVĂ

măsura procesuală luată de judecător în condițiile expres prevăzute de Codul de procedură penală, constând în privarea de libertate a unei persoane pentru a asigura desfășurarea procesului penal în vederea realizării scopului acestuia

la mititica, până se judecă; după judecată, dacă ești vinovat, te transferă la răcoare, mănțelegi?

AREST LA DOMICILIU

măsura procesuală preventivă care se dispune de către judecătorul de drepturi și libertăți, de către judecătorul de cameră preliminară sau de către instanța de judecată, în situația în care există probe sau indicii temeinice din care rezultă suspiciunea că o persoană a săvârșit o infracțiune și dacă este necesară în scopul asigurării bunei desfășurări a procesului penal, al împiedicării sustragerii suspectului ori a inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată ori al prevenirii săvârșirii unei alte infracțiuni

stai acasă cu brățara la picior, cum ai văzut în filme; da' cine-ți ia țigări?!

AUDIERE

act procedural ce constă în ascultarea părților, a martorului, a expertului, pe parcursul procesului, în modul și în condițiile prevăzute de lege

ziceți, domnu', vă ascultăm cu interes

A

AUTORITATE DE LUCRU JUDECAT

principiu juridic potrivit căruia hotărârile judecătorești definitive capătă autoritate (putere) de lucru judecat, nemaiputând fi atacate decât prin căile de atac extraordinare. Hotărârile judecătorești definitive devin executorii și împiedică o nouă urmărire pentru aceeași faptă, chiar dacă acesteia i s-ar da o nouă încadrare juridică

adică nu vii tu acuma să dai peste cap ce-a hotărât un judecător, da?

AUTOR NECUNOSCUȚ

persoana care săvârșește în mod nemijlocit o faptă prevăzută de legea penală, dar despre care nu se cunosc detalii, cu privire la care s-a făcut sesizarea organului judiciar

vorba lu' Nenea Iancu: „ăla io, ăla io, ăla niciunu'!”

AUTORITATE TUTELARĂ

organ al administrației publice căruia îi revin atribuțiile privitoare la organizarea tutelei, la supravegherea, controlul și îndrumarea modului în care se desfășoară activitatea de ocrotire a minorilor

un fel de mama ta și tata tău, plus bunicii, la pachet, da' sub formă de instituție publică

AUTOSESIZARE

modalitatea organului de urmărire penală de a se sesiza din oficiu ori de câte ori constată prin mijloace proprii, altele decât denunțul sau plângerea, săvârșirea unei infracțiuni

dacă vrea mușchiu' lui de organ, se autosesizează, na!

AVERE ILICITĂ

avere obținută prin mijloace interzise de legea penală

știi și tu de unde vin banii și casele-alea, da' nu vrei să recunoști c-ai încălcat legea

AVERE NEJUSTIFICATĂ

avere a cărei proveniență nu poate fi justificată din punct de vedere legal

nici tu nu mai știi de unde-ai scos banii ăia sau de unde ți-a crescut o casă-n curte

BUNĂ CREDINȚĂ

obligația de comportament conform cu regulile de conviețuire, care revine părților la încheierea și executarea unei convenții

cum vrem cu toții, să fie bine, ca să nu fie rău!

BUNE MORAVURI

constituie ansamblul normelor de conduită, cu caracter moral, la care legea civilă face uneori trimitere pentru a fi luate în considerare de către instanță, ca un criteriu de apreciere a caracterului imperativ al unor texte de lege, a caracterului ilicit al unei cauze sau al unor condiții contractuale

cum ar fi trebuit să stea lucrurile, ca să fie cu adevărat bine pentru toată lumea, băi, nene!

BUNURI

obiecte cu o valoare economică, în privința cărora se pot constitui drepturi și obligații patrimoniale

bani, bijuterii, tablouri, d-astea

BUNURI COMUNE

bunurile dobândite în timpul căsătoriei de oricare dintre soți care, de la data dobândirii lor, sunt bunuri ale ambilor soți. La desfacerea căsătoriei bunurile comune fac obiectul partajului

ce-am luat amândoi, se-mparte pe din doi!

BUNURI IMOBILE

bunuri care au o așezare fixă, stabile, care nu pot fi mutate dintr-un loc în altul fără să-și piardă destinația inițială sau identitatea (ex.: terenuri, clădiri)

case, terenuri, apartament la bloc, vilă la munte

BUNURI MOBILE

bunuri care nu au o așezare fixă, stabilă (care poate fi mișcat dintr-un loc în altul prin forța proprie sau cu concursul unei energii străine, fără să-și piardă valoarea economică)

telefoane, mașini, televizoare, frigider

CALE DE ATAC

mijloc procedural prin intermediul căruia părțile interesate sau procurorul au posibilitatea de a

ăștia au greșit, las' că mă duc mai sus, să le-

B

C

solicita și obține desființarea hotărârilor judecătorești nelegale sau netemeinice. Prin căile de atac ordinare (apel) se exercită un control judiciar asupra hotărârilor judecătorești nedefinitive

arate judecătorii ăia care știi mai multă carte!

CALE EXTRAORDINARĂ DE ATAC

prin căile de atac extraordinare (recurs, contestație în anulare, revizuire) controlul judiciar este exercitat asupra hotărârilor judecătorești definitive

ăștia au greșit, las' că mă duc mai sus, să le arate judecătorii ăia care știi mai multă carte!

CAMERĂ PRELIMINARĂ

instituție de drept procesual penal menită să contribuie la reducerea duratei proceselor și simplificarea procedurilor judiciare penale. Prin procedura camerei preliminare se urmărește rezolvarea chestiunilor ce țin de legalitatea trimiterii în judecată și de legalitatea administrării probelor, asigurându-se premisele pentru soluționarea cu celeritate a cauzei în fond

să ne zică dacă ne primesc la judecată!

CAPACITATE DE EXERCITIU

aptitudinea persoanelor cu voință conștientă și discernământ de a încheia acte juridice civile, de a dobândi drepturi și de a-și asuma obligații prin acte juridice proprii

sunt major, sunt vaccinat, fac ce vreau!

CAPACITATE DE FOLOSINȚĂ

calitatea omului de a fi subiect de drept, aptitudinea sa de a fi titular de drepturi și obligații; aptitudinea persoanei juridice de a avea drepturile și obligațiile în concordanță cu scopul avut în vedere la înființarea ei

de când ești prunc și pân' la bătrânețe

CAUȚIUNE

suma de bani pe care trebuie să o depună incul-

și dacă te crede judecătorul pe cuvânt, tot

patul ca garanție că va respecta obligațiile ce-i revin în timpul liberării provizorii

tre' să mai dai un ban

CAUZE JUSTIFICATIVE

stări, situații cazuri, împrejurări prevăzute de legea penală și a căror existență, în timpul săvârșirii unei fapte incriminate, fac ca aceasta să nu constituie infracțiune (ex. starea de necesitate, legitima apărare)

ie există o explicație!

CAUZE DE NEIMPUTABILITATE

cauze personale care înlătură vinovăția ca tră-sătură esențială a infracțiunii (ex. constrângerea, minoritatea)

da' io am fost și bolnav când eram mic, ce mai vrei de la mine?

CAZ FORTUIT

cauză generală care înlătură răspunderea pentru fapta generată de un eveniment care nu poate fi prevăzut și nici împiedicat

norocul unuia, ghinionul altuia

CERCETARE PENALĂ

activitatea desfășurată în cadrul urmăririi penale de către organele de cercetare penală, constând, printre altele, în strângerea probelor, identificarea infractorului și stabilirea răspunderii acestuia

ce-a' făcut, Bo\$\$?

CERERE

sesizare adresată unui organ de jurisdicție sau unui alt organ de stat pentru valorificarea, recunoașterea sau apărarea unui drept

plângere, lăcrămație, petiție, jalbă

CERERE DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ

act procedural prin care se pune în mișcare acțiunea civilă și se învestește instanța cu soluționarea acesteia

cum ajungi la judecată

CERERE RECONVENȚIONALĂ

mijlocul procedural prin care pârâtul dintr-un proces pendinte formulează pretenții proprii împotriva reclamantului

**mă părăști, te părăsc
și eu pe tine**

CLAUZĂ ABUZIVĂ

clauza contractuală care nu a fost negociată direct cu consumatorul și care prin ea însăși sau împreună cu alte prevederi din contract creează, în detrimentul consumatorilor și contrar cerințelor bunei-credințe, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților

**steluța de pe ultima
pagină, scrisă cu font
de 3**

CIRCUMSTANȚE ATENUANTE

stări, situații, împrejurări avute în vedere la individualizarea judiciară a pedepselor care atrag o diminuare a sancțiunii

**te-nțeleg, plătești
mai puțin, da' nu te
iert!**

CIRCUMSTANȚE AGRAVANTE

stări, situații sau împrejurări care reflectă un grad de pericol social mai ridicat al faptei ori pericolozitate mai mare a infractorului și care atrag o agravare a pedepsei

**hai ca-i groasă rău,
nu scapi deloc ușor**

CLAUZĂ CONTRACTUALĂ

stipulație inclusă de părți, în virtutea principiului libertății convențiilor, în conținutul contractului lor

**ce scrie în contract că
ai dreptul să faci ori
că te obligă să faci
pfiu, bine c-am
scăpat!**

CLASARE

modalitate de încetare a procesului penal, în faza de urmărire penală

**pfiu, bine c-am
scăpat!**

CLAUZĂ PENALĂ

stipulație contractuală prin care părțile evaluează anticipat cuantumul despăgubirilor ce vor fi datorate de partea în culpă, în cazul neîndeplinirii ori îndeplinirii defectuoase a obligațiilor asumate

dacă nu te ții de treabă, vei plăti

COMPETENȚĂ

capacitatea dată de lege unei instanțe de a soluționa anumite litigii sau de a rezolva anumite cereri

dacă poate sau nu poate să judece chestiunea

COMPETENȚĂ MATERIALĂ

este de două feluri: competența materială funcțională, care se stabilește după felul atribuțiilor jurisdicționale ce revin fiecărei categorii de instanțe și competența materială procesuală, care se stabilește în raport de obiectul, valoarea sau natura litigiului dedus judecătii

dacă poate sau nu poate să judece chestiunea—după cum s-a întâmplat; după ce anume s-a întâmplat

COMPETENȚĂ TERITORIALĂ

capacitatea unei instanțe de a soluționa anumite litigii sau de a rezolva anumite cereri, din punct de vedere al teritoriului arondat acesteia prin lege, și care se determină în funcție de domiciliul sau sediul părților din cauza dedusă judecătii

dacă poate sau nu poate să judece chestiunea—după locul unde s-a întâmplat

COMPLET DE JUDECATĂ

numărul de judecători prevăzut de lege care participă la judecarea unor categorii de cauze într-un anumit stadiu (trei judecători formează completul de recurs, doi judecători formează completul de apel, un judecător de obicei, formează completul de prima instanță)

echipă de judecători care lucrează împreună

COMPLICE

participantul care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod la săvârșirea unei fapte prevăzute de

tovarăș de rele

legea penală sau care promite, înainte sau în timpul săvârșirii faptei, că va tăinui bunurile provenite din aceasta sau că va favoriza pe făptuitor, chiar dacă, ulterior, promisiunea nu este îndeplinită

CONFLICT DE COMPETENȚĂ

situație apărută atunci când două sau mai multe organe judiciare sunt competente în a soluționa o cauză (conflict pozitiv) sau atunci când două sau mai multe organe judiciare sunt necompetente să o soluționeze (conflict negativ)

ia să vedem, ai dreptul să judeci tu chestiunea asta?, sau altă instanță?

CONFLICTUL DE LEGE

situația în care un raport juridic devine susceptibil de a i se aplica două legi aparținând, de regulă, unor sisteme de drept din state diferite

ia să vedem, care-i legea aplicabilă?

CONTROL JUDICIAR

măsura preventivă neprivativă de libertate, în cadrul căreia inculpatul se bucură de libertatea fizică, dar este supus, prin instituirea unui ansamblu de obligații și interdicții, unui control al autorității judiciare

liber, da' ținut din scurt

CONTESTAȚIE

mijloc procedural prin intermediul căruia partea interesată solicită organelor de jurisdicție competente desființarea hotărârilor sau măsurilor luate de anumite autorități sau instituții

nu-s de acord, nu-mi place așa!

CONTESTAȚIE LA EXECUTARE

mijloc procedural special prin care persoana interesată sau care a fost vătămată prin executare poate obține desființarea actelor de executare

nu-s de acord, nu-mi place cum se-ntâmplă!

CONTESTAȚIE ÎN ANULARE

cale extraordinară de atac prin care partea in-

nu-s de acord, n-a

teresată solicită, în cazurile prevăzute de lege, instanței competente să retracteze o hotărâre irevocabilă

fost bine, ia-o-napoi!

CONDAMNARE (CU EXECUTARE sau CU SUSPENDARE)

soluție pe care o pronunță instanța de judecată printr-o hotărâre judecătorească și care constă în aplicarea unei pedepse; executarea condamnării poate fi suspendată pe un anumit termen și sub anumite condiții

**nota de plată pe care
ți-o dă judecătorul
pentru ce-ai făcut**

CONFISCARE

trecere gratuită (ca măsură de siguranță sau ca sancțiune) în patrimoniul statului, în temeiul unei hotărâri judecătorești, a unui bun sau a tuturor bunurilor aparținând unei persoane

**ți-am luat și capra, și
varza, pe care i le-ai
furat vecinului**

CONFISCARE EXTINSĂ

măsură ce vizează alte bunuri decât cele care au legătură cu o infracțiune specifică, cu privire la care instanța are convingerea că provin din activități infracționale distincte de cele care formează obiectul cauzei penale

**ți-am luat și varza, și
capra care-o ținea în
gură, că amândouă
erau ale lupului cu
care te-ai înhăitat**

CRIMINALISTICĂ

știința care studiază metodele, mijloacele tehnice și procedeele tactice destinate descoperirii, cercetării infracțiunilor, identificării persoanelor implicate în săvârșirea lor și prevenirii faptelor antisociale

**CSI: New York, Miami,
București**

CRIMINOLOGIE

știință care studiază starea, dinamica și cauzele criminalității în scopul elaborării măsurilor de prevenire și combatere a acesteia

**tot un fel de sociologi,
da' mai ciudați**

CONEXARE

unirea a două sau mai multe cauze, legate între ele prin interesul general al unei bune administrări a justiției în fața aceleiași instanțe, pentru a fi soluționate împreună

dacă-s la fel, le judecăm deodată

CONFLICT DE INTERESE

un funcționar public este în conflict de interese atunci când, în virtutea funcției publice pe care o ocupă ia o decizie sau participă la luarea unei decizii cu privire la care are și un interes personal

și-n căruță și-n teleguță nu se poate!

CONSULTARE PUBLICĂ

dialog între cetățeni și o autoritate publică, în legătură cu un proiect de hotărâre, decizie sau de act normativ de interes pentru întreaga comunitate

un fel de masă rotundă, da' fără pișcoturi

CONTENCIOS ADMINISTRATIV

ansamblul mijloacelor juridice utilizate de orice persoană interesată în soluționarea pe cale juridicțională a litigiilor administrative

când te iei la trântă cu o instituție publică

CONTRAVENIENT

persoană fizică sau juridică vinovată de săvârșirea unei contravenții

nu chiar certat cu legea, că încă-și mai vorbesc, așa, peste umăr :P

CONTRAVENȚIE

faptă de un pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legile speciale civile

greșeală pentru care, foarte probabil, o să-ți iei o amendă

CORUPȚIE

abuzul puterii (de decizie) încredințate, cu scopul de a obține un beneficiu personal (pentru sine sau pentru altul); definiția cuprinde infrac-

când șpagarul îți cere de la obraz; când primește șpaga, chiar dacă n-a

țiunile de dare și luare de mită, cumpărare și trafic de influență, foloase necuvenite, respectiv mai multe forme de abuz în serviciu și conflict de interese

cerut-o; când ia o șpagă
că știe pe cineva care te
rezolvă; când își trage
singur șpaga, dintr-un
conflict de interese

CREANȚĂ

dreptul creditorului de a pretinde de la debitorul său să dea, să facă sau să nu facă ceva

dreptul de-a încasa o
datorie

CREDIT

creanță în cadrul unui raport juridic civil de obligații

ca la telefon, ai
de unde lua sau
consuma, da' pe bază
de contract

CREDITOR

persoană fizică sau juridică titulară a unui drept de creanță (care a dat bani cu împrumut sau care are de primit o datorie de orice natură)

cel de la care ai luat
pe datorie

CULPĂ

formă a vinovăției, mai puțin gravă decât intenția, și care presupune că făptuitorul nu a prevăzut rezultatul faptei sale deși trebuia, sau putea să îl prevadă

ups, nu mi-am dat
seama!

CUMPĂRARE DE INFLUENȚĂ

promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, pentru sine sau pentru altul, direct ori indirect, unei persoane care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public, pentru a-l determina pe acesta din urmă să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri

când îi dai capra
lupului, că ție-ți trebe'
varza vecinului

CURTE DE APEL

instanță cu personalitate juridică, în circumscripția căreia funcționează mai multe tribunale și tribunale specializate

fiică de curte
supremă, mamă de
tribunal, bunică de
judecătorie

CURTE SUPREMĂ

actuala Înalță Curte de Casație și Justiție

Mam'mare, Mamițica
și tanti Mița a instan-
țelor, într-una singură

CURTE DE CASAȚIE

instanța judecătorească unică și supremă ce are rolul de a sigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești

doar Mam'mare a
instanțelor

CURATELĂ

instituție juridică prin care se realizează ocrotirea unor persoane fizice care, aflându-se în anumite situații speciale prevăzute de lege și care nu sunt în măsură să-și exercite drepturile și să-și apere interesele

când iei pe cineva în
grijă

CURATOR

persoană căreia i s-a încredințat ocrotirea unei persoane aflate într-o situație specială

cel care ia pe cineva
în grijă

CUSTODIE

păstrare sau pază temporară a unor obiecte puse sub sechestru

când iei ceva în grijă

CUSTODE

persoană căreia i s-a încredințat paza și conservarea temporară a unor bunuri mobile asupra cărora s-au dispus măsuri asiguratorii

cel care ia ceva în
grijă

DEBIT

datorie pe care o are o persoană (debitor) la o altă persoană (creditor)

datorie

DEBITOR

persoană fizică sau juridică care datorează creditorului mărfuri, sume de bani sau alte bunuri

datornic

DECLINARE DE COMPETENȚĂ

trimiterea unei cauze, de către instanța de judecată sau organul de urmărire penală, atunci când constată că nu este competent să o soluționeze, altei instanțe de judecată sau altui organ de urmărire penală, considerat competent

p-asta trebuie s-o rezolvi tu, nu eu!

DECIZIE

hotărâre prin care se soluționează apelul, recursul, recursul în anulare, precum și hotărârea pronunțată de instanța de recurs în judecarea cauzei după casare

am zis, asta e!

DEZLEGAREA UNEI CHESTIUNI DE DREPT

prerogativă aparținând Înaltei Curți de Casație și Justiție în scopul aplicării uniforme a legii de către celalalte instanțe din România

dacă nu vă înțelegeți, las că face Mamașica lumină!

DENUNȚ

încunoștințarea făcută în fața organelor prevăzute de lege de către o persoană fizică sau juridică despre săvârșirea unei infracțiuni

când „ciripește” careva sau e unul supărat rău pe tovarăși

DISJUNGERE

operațiunea prin care o parte a unei cauze se desparte de restul ei, pentru a fi judecată separat, fie ca sancțiune procedurală a depunerii ei peste termen, fie ca o necesitate rezultată din mersul dezbaterilor

cum se mănâncă un elefant?—bucățică cu bucățică ;)

DISPOZIȚIE

prevedere obligatorie cuprinsă într-un act normativ; măsură luată de un organ ierarhic superior, obligatorie pentru organul ierarhic inferior căruia îi este comunicată

așa să faci, că de nu, jar mănânci!

DOBÂNDĂ

sumă de bani sau orice altă prestație, sub orice titlu sau denumire, la care debitorul se obligă drept echivalent al folosinței capitalului

prețul banilor

DOL

formă a viciului de consimțământ care constă în existența unor mijloace viclene, frauduloase, folosite de una dintre părțile raportului juridic, pentru a o determina pe cealaltă să fie de acord cu semnarea contractului, sau a oricărui act juridic civil

vrăjeală, înșelăciune

DOMENIUL PUBLIC

totalitatea bunurilor imobile și mobile de interes general sau local, prevăzute de lege, asupra cărora statul și/sau unitățile administrativ-teritoriale exercită atributele dreptului de proprietate publică

„a’ meu, a’ meu, a’ meu,” zice statul, „da’ ce păcat, nu pot să-l beau”

DOMENIUL PRIVAT AL STATULUI

totalitatea bunurilor mobile și imobile intrate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale prin modalitățile prevăzute de lege, având un rol important în realizarea veniturilor administrației

„a’ meu, a’ meu și pot să-l beau” :P

DOSAR

totalitatea înscrisurilor privitoare la un litigiu, existente la un anumit moment al activității procesuale, reunite în ordinea întocmirii sau administrării lor, într-o îmbrăcăminte din carton

cu șină, plic

DREPT DE PREEMPTIUNE

drept de care se bucură cineva printr-un contract sau printr-o lege, de a fi preferat dintre mai mulți cumpărători

**un fel de premiant–
cine n-ar vrea să fie
tot timpul primul, eh?**

DREPT DE PROPRIETATE

drept fundamental al omului ce permite acestuia să posede, să folosească și să dispună de un lucru

**dacă-i al meu, fac ce
vreau cu el!**

DURATĂ

perioada de timp scursă de la înregistrarea unui dosar până la pronunțarea unei soluții

zile, săptămâni, luni

EREDE

moștenitor

urmaș

EROARE

falsa reprezentare a realității la încheierea unui act juridic civil

**ai greșit, nu ți-ai dat
seama**

EXCES JUSTIFICAT

excesul de apărare, depășirea limitelor unei apărări proporționale cu gravitatea pericolului și cu împrejurările în care s-a produs atacul, din cauza tulburării sau temerii sub imperiul căreia s-a aflat cel ce a săvârșit fapta pentru a înlătura atacul, constituind o cauză de imputabilitate

**te-ai cam întins, da'
nu-i prea grav**

EXCES SCUZABIL

depășirea limitelor legitimei apărări, atunci când nu este cauzată de tulburare sau temere, fiind o cauză legală atenuantă

**chiar te-ai întins,
deci tot vei primi
pedeapsă, da' te-
nțeleg, n-aveai ce
altceva să faci**

EXECUTARE A PEDEPSELOR

punerea în aplicare a dispozițiilor conținute în hotărârea instanței

cum te duce când te ia

EXECUTARE SILITĂ

procedură legală prin intermediul căreia titularul unui drept subiectiv, recunoscut printr-un titlu executoriu, constrânge, cu ajutorul organelor competente, pe cel care nesocotește dreptul respectiv, să aducă la îndeplinire prestația specificată în titlu, asigurându-se astfel respectarea dreptului inițial încălcat

dacă nu mi-ai dat de bună voie, iaca, te strâng cu ușa

EXECUTOR JUDECĂTORESC

organ investit cu autoritatea de stat pentru a îndeplini actele de procedură și a lua măsurile legale în vederea asigurării executării silite a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii

dacă trebe', te strânge cu ușa

EXIGIBIL

calitate a unei creanțe sau a unei obligații de a i se putea pretinde executarea

care se poate executa

EXPERT

persoană competentă într-un anumit domeniu de specialitate, îndreptățită, potrivit legii, să participe la efectuarea expertizelor dispuse de organele judiciare

om bazat, se pricepe

FĂPTUIITOR

persoana față de care nu s-a început urmărirea penală, fiind doar o persoană cu privire la care există doar bănuiala comiterii unei infracțiuni, atâta timp cât nu s-a efectuat nici un act de procedură, în etapa actelor premergătoare

ceva mai mult decât suspect, nu chiar învinuit încă

FLAGRANT

(prins) în timpul comiterii infracțiunii

(prins) cu mâța-n sac

FOLOASE NECUVENITE

primirea de către un funcționar, direct sau indirect, de bani ori alte foloase, după ce a îndeplinit un act în virtutea funcției sale și la care era obligat în temeiul acesteia

ai făcut ceva (corect/legal) să meriți asta?

FOND

un litigiu aflat în stare de judecată în care părțile au dreptul să aducă dovezi pentru a sprijini cererile, sustinerile facute în fața instanței, în dovedirea lor. Fondul unei cauze de regulă se judecă în primă instanță, care poate fi, după caz Judecătoria sau Tribunalul sau altă instanță în funcție de natura juridică a cauzei

când se judecă prima dată

FORȚĂ MAJORĂ

împrejurare de origine externă, cu caracter excepțional, care este absolut imprevizibilă și inevitabilă

nici nu mi-am imaginat, da' uite că m-a forțat

FUNGIBIL

bun care, fiind determinat prin caractere generice este susceptibil de înlocuire cu altul de același fel, în executarea unei obligații

schimbabil, ca una de 100 pe două de 50

GAJ

contract accesoriu în temeiul căruia debitorul sau o terță persoană remite creditorului sau unui terț, un bun mobil, corporal sau incorporeal, în vederea garantării executării unei obligații

garanție

GRAȚIERE

măsură de clemență acordată individual de Președintele României, prin decret, sau colectiv de către Parlament, prin lege; constă fie în iertarea

o formă de iertare a pedepsei

condamnatului de executarea pedepsei, în tot sau în parte, fie în comutarea pedepsei într-una mai ușoară

GRAFĂ

serviciu auxiliar alături de registratură, arhivă și bibliotecă, ce funcționează pe lângă toate instanțele judecătorești și parchete

matca grefierilor

GREFIER

funcționar auxiliar al instanței, căruia îi revine sarcina de a îndeplini anumite activități administrative, cu atribuții privitoare la întocmirea actelor de procedură și, în limitele funcției sale, și alte sarcini ce-i sunt încredințate de conducerea instanței

funcționar specializat al instanței

HOTĂRÂRE

act adoptat de organele de stat, instanțele de judecată, sau alte organe cu aprobarea majorității membrilor prezenți

am decis, asta e!

IERARHIA LEGILOR

ordinea legilor după forța lor juridică:

- ⊃ Constituția, legea supremă în România;
- ⊃ legile organice, care reglementează domeniile de importanță majoră pentru stat;
- ⊃ legile ordinare reglementează toate celelalte domenii care nu sunt acoperite de legea organică;
- ⊃ ordonanțe ale Guvernului, care se emit pe baza unei delegări legislative și în cazuri speciale;
- ⊃ hotărârile Guvernului, care stabilesc modul în care legile vor fi puse în aplicare;
- ⊃ acte normative emise de administrația publică centrală;

oglină, oglinjoară, care-i cea mai cea lege din țară?

- ↳ acte ale autorităților administrative autonome;
- ↳ acte normative emise de autoritățile administrației publice locale.

IMPRESCRIPTIBIL

calitate a unui drept sau a unei acțiuni de a se putea exercita sau invoca oricând, indiferent de perioada de timp care a trecut de la nașterea dreptului

nemuritor, gen (dar numai despre drepturi, nu și despre oameni)

IMUNITATE

ansamblu de drepturi sau de privilegii de care se bucură unele categorii de persoane

nimic nu te atinge, nimic nu te strică, ești tefal, frate!

INALIENABIL

nu poate fi înstrăinat prin acte juridice de drept civil

nimeni nu ți-l poate lua, indiferent ce-ar face

INculpAT

calitate pe care o primește cel care a săvârșit infracțiunea prin punerea în mișcare a acțiunii penale, devenind parte în proces, cu absolut toate consecințele legate de această calitate (drepturi și obligații procesuale)

învinuitul deja trimis în judecată

INCOMPATIBILITATE

împrejurare în care se află judecătorul, procurorul, grefierul sau expertul și care îl împiedică, fiindu-i interzis prin lege să asiste la judecarea cauzei (de exemplu, judecătorul care a pronunțat o hotărâre într-o cauză nu poate lua parte la judecata aceleiași cauze în apel sau în recurs și nici în caz de rejudecare după casare)

și-n căruță și-n teleguță nu se poate!

INDIVIDUALIZAREA PEDEPSELOR

principiu al răspunderii penale care constă în aceea că pedeapsa care se aplică pentru o infracțiune săvârșită în concret trebuie să fie co-

după faptă, și răsplătită!

responsabile nivelului de pericolozitate socială pe care aceasta îl prezintă

INDICE DE ATACABILITATE

proporția de hotărâri atacate din numărul de hotărâri soluționate

ia să vedem, ți-ai făcut bine treaba?

INDICE DE CASARE (sau DESFIINȚARE)

proporția de hotărâri casate/desființate din numărul de hotărâri atacate

ao leu, pe-astea le-am greșit!

INDICE DE ÎNCĂRCARE

numărul de dosare aferent fiecărui judecător din cadrul unei instanțe, împărțit la mediana încărcăturii aferente schemei maxime de judecători alocați la nivelul acelei instanțe

of, cât am de muncă!

INDICE DE OPERATIVITATE

numărul de dosare soluționate de instanță împărțit la numărul de dosare aflate pe stocul instanței

cât de repede merge treaba

INDICE DE PERFORMANȚĂ

indice compozit, calculat pe baza indicilor de operativitate, de încărcare și de siguranță, în valori normalizate statistic, raportate la alte elemente care pot influența performanța unei instanțe, cum ar fi numărul de judecători, populația deservită și durata proceselor

cât de bine merge o instanță

INDICE DE SIGURANȚĂ (sau „predictibilitate”)

raportul dintre cauzele rezolvate și cauzele casate, relativ la durata medie de pronunțare a unei decizii pe fond

cât de sigur sunt că hotărârea rămâne în picioare, chiar dacă este atacată la instanța superioară

INFRACTOR

persoană care a săvârșit în calitate de autor, instigator sau complice o faptă prevăzută de legea penală

certat cu legea rău de tot

INFRAȚIUNE

fapta care prezintă pericol social, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală

când ai încălcat legea penală

INFRAȚIUNE FLAGRANTĂ

infracțiunea descoperită în momentul săvârșirii sau imediat după săvârșire

când te-au prins/
văzut cu mâța-n sac,
încălcând legea penală

INFRAȚIUNE CONTINUĂ

infracțiunea care se prelungește în timp în mod natural după momentul consumării ei

când nu-ți mai ajunge
să tot încalci legea penală

INFRAȚIUNE CONTINUATĂ

săvârșirea la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, unor acțiuni sau in-acțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni

așa mult îți place,
că tot încalci legea penală

INSESIZABIL

nu poate fi urmărit de creditorii titularului unui drept

sîc, că nu mi-l poți
lua!

INSTANȚĂ

organ de stat însărcinat cu soluționarea litigiilor dintre persoane fizice sau dintre acestea și persoanele juridice

locul de judecată

INSTIGATOR

persoana care cu intenție, determină pe o altă persoană să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală

combinator, băgător
de fitile, idei, zâzanie

INTENȚIE

formă a vinovăției care presupune că făptuito-

da, dom'e, așa am

rul a prevăzut rezultatul faptei sale și a acceptat producerea lui

vrut io!

INTERZIS JUDECĂTORESC

persoana care nu are discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale, din cauza alienației ori debilității mintale

n-are voie, așa a zis judecătorul

IPOTECĂ (IMOBILIARĂ)

garanție imobiliară care constă într-un drept real, accesoriu al creditorului, constituit asupra bunurilor imobile aparținând debitorului sau ale altei persoane, care are obligația unei plăți la scadență

când pui garanție un teren sau o casă

IRESPONSABILITATE

starea de incapacitate psiho-fizică a unei persoane care nu poate să-și dea seama de semnificația socială a acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu poate fi stăpână pe ele

nu-nțelege, nu-și dă seama pe ce lume trăiește

ÎMPĂCAREA PĂRȚILOR

cauza care înlătură răspunderea penală ce se realizează între subiecții procesuali principali astfel cum sunt stabiliți de NCPP, respectiv suspectul și persoana vătămată

totu'-i bine când se termină cu bine

ÎNVINUIT

persoana față de care s-a început urmărirea penală, dar mai înainte de punerea în mișcare a acțiunii penale, față de care pot fi administrate probe și pot fi luate măsuri procesuale. Un învinuit poate fi reținut de organul de cercetare penală pe o durată de cel mult 24 de ore

făptuitorul, chiar înainte de-a deveni inculpat

ÎNCHEIERE

hotărâre judecătorească prin care instanța rezolvă chestiunile care se ridică în cursul judecății,

hotărâri intermediare ale judecătorului

fără să soluționeze fondul cauzei sau fără să se dezinvestească

ÎNSCRIS

mijloc legal de dovadă, constând în orice act sau document scris pe hârtie, prin care se atestă existența unui act juridic sau a unui fapt juridic, ori o anumită împrejurare sau situație privitoare la un asemenea act

act, hârtie, document

JUDECATĂ ÎN APEL

reprezintă a doua etapă a fazei procesuale a judecării după judecarea în primă instanță și înaintea judecării în recurs, în care instanța de apel, superioară în grad, verifică legalitatea și temeinicia sentinței pronunțate în primă instanță pe baza materialelor din dosarul cauzei și a oricăror probe noi ce i se aduc

procesul prin care vrei să dovedești c-ai fost nedreptățit la judecata pe fond

JUDECATĂ ÎN FOND

sau judecata în primă instanță este prima etapă procesuală și cunoaște trei faze: faza scrisă pregătitoare (cererea de chemare în judecată, întâmpinarea și cererea reconvențională, fixarea primului termen etc.), faza judecării propriu-zise și pronunțarea sentinței

procesul din prima instanță, când dai piept prima oară cu justiția

JUDECĂTOR

magistratul care are atribuții de a soluționa cauze penale, civile și administrative în cadrul unei instanțe judecătorești

magistratul care judecă

JUDECĂTOR DE DREPTURI ȘI LIBERTĂȚI

judecătorul care, în cadrul instanței, potrivit competenței acesteia, soluționează, în cursul urmăririi penale, cererile, propunerile, plângerile, contestațiile sau orice alte sesizări privind: măsurile preven-

judecătorul care face instrucție cu procurorii ;)

tive; măsurile asigurătorii; măsurile de siguranță cu caracter provizoriu; actele procurorului, în cazurile expres prevăzute de lege; încuviințarea perchezițiilor, a folosirii metodelor și tehnicilor speciale de supraveghere sau cercetare ori a altor procedee probatorii potrivit legii; procedura audierii anticipate; alte situații expres prevăzute de lege

JUDECĂTORIE

instituție judecatorească având competența de a soluționa (în primă sau în ultimă instanță) anumite pricini prevăzute de lege

**instanță de fond
(păcat că nu-i
fondantă)**

JUSTIȚIE

totalitatea instanțelor judecătorești dintr-un anumit stat

**ori facem dreptate,
ori nu mai facem :P**

LIBER ACCES LA JUSTIȚIE

principiu fundamental al organizării oricărui sistem judiciar democratic și care îi conferă oricărei persoane dreptul de a se adresa în mod efectiv instanțelor judiciare competente, împotriva actelor care violează drepturile ce îi sunt recunoscute prin Constituție sau prin lege

**sunt cetățean român
și am drepturi!**

LIBERARE CONDIȚIONATĂ

măsură luată de instanță privind eliberarea unui condamnat înainte de executarea în întregime a pedepsei, dacă acesta îndeplinește anumite condiții prevăzute de lege

**dacă ești cuminte,
scapi mai repede**

LEGAT

act juridic cu titlu gratuit, cuprins într-un testament, prin care testatorul dispune pentru cauză de moarte, de bunurile sale

moștenire, testament

LEGITIMĂ APĂRARE

cauză de nepedepsire ce presupune săvârșirea infracțiunii pentru a înlătura un atac material, direct, imediat și injust, îndreptat împotriva făptuitorului, a altuia sau împotriva unui interes public și care pune în pericol grav persoana sau drepturile celui atacat ori interesul public

situație cu care „te scoți,” să te ierte de faptă și pedeapsă

MĂSURI ASIGURĂTORII

măsurile de indisponibilizare și conservare de natură să împiedice partea adversă ca, în timpul procesului, să distrugă ori să înstrăineze bunurile ce formează obiectul litigiului (în cazul acțiunilor reale) ori, după caz, să își diminueze activul patrimonial (în cazul acțiunilor personale)

ia să mă asigur io că ai cu ce plăti

MĂSURI DE SIGURANȚĂ

sanțiuni de drept penal cu caracter exclusiv preventiv care au ca scop înlăturarea unei stări care a generat comiterea unei infracțiuni și preîntâmpinarea repetării săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală

paza bună trece primejdia rea

MAGISTRAT

denumirea acordată de lege judecătorilor și procurorilor. Au calitatea de magistrat și fac parte din corpul magistraților, judecătorii de la toate instanțele judecătorești, procurorii din cadrul parchetelor de pe lângă acestea precum și magistrații asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție

judecător sau procuror

MANDAT

contractul în temeiul căruia o persoană, numită mandant, împuternicește pe o altă persoană, numită mandatar, să încheie în numele ei și pentru ea anumite acte juridice

reprezentare, procură

MANDAT DE ADUCERE

mijloc procedural constând într-un ordin dat de organul de urmărire penală sau de instanța de judecată prin care se realizează aducerea în fața acestora a unei persoane, a cărei ascultare sau prezență este necesară, dacă această persoană, fiind anterior chemată prin citație, nu s-a prezentat

când judecătorul
pune potera pe tine

MANDAT DE ARESTARE

decizie juridică pentru arestarea unei persoane date în urmărire penală sau pentru executarea unei sancțiuni privative de libertate

luați-!!

MARTOR

persoana care are cunoștință despre vreo faptă sau despre vreo împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cadrul procesului

știe, dom'le, a văzut
cu ochii lui!

MEDICINĂ LEGALĂ

specialitate (disciplină) medicală care, utilizând cunoștințele și metodele medico-biologice pentru a afla și demonstra un adevăr material, se pune în slujba justiției prin probe științifice necesare desfășurării procesului judiciar

nu e House, e Bones
;)

MITĂ

sumă de bani sau obiecte primite, date ori promise unei persoane, cu scopul de a o determina să-și încalce obligațiile de serviciu sau să le îndeplinească mai conștiincios

șpagă, ciubuc, ia-ți și
tu ceva frumos, da fii
atent că stă DNA-ul
cu ochii pe tine

MUNCĂ ÎN FOLOSUL COMUNITĂȚII

modalitate de plată, prin zile de muncă, a contravalorii unor pedepse care pot fi exprimate în bani, iar nicio altă formă de pedeapsă (mai

muncă neplătită, da'
te scapă de mititica

aspră) nu este necesară pentru îndreptarea comportamentului sancționat

NEGLIJENȚĂ

atitudine sau tip de culpă ce apare atunci când făptuitorul nu își dă seama de caracterul antisocial al faptei și nu prevede consecințele acesteia, deși trebuia și putea, în circumstanțele date, să le prevadă

ai greșit, da' nici n-ai fost atent

NEPATRIMONIAL

drept subiectiv strâns legat de persoana titularului care, fiind lipsit de un conținut economic, nu este susceptibil de evaluare bănească și nu face parte din patrimoniul acelei persoane

care n-are legătură cu banii

NERETROACTIVITATEA LEGII PENALE

principiu potrivit căruia legea penală nu se aplică faptelor care, la data când au fost săvârșite nu erau prevăzute ca infracțiuni

dacă nu era lege, nu putea fi nici vinovăție

NOTAR

persoana fizică, licențiată în drept sau având titlul științific de doctor în drept, care are, potrivit legii, dreptul de a desfășura activitatea notarială, în conformitate cu dispozițiile legale

omul care pune ștampila pe acte, să le legalizeze

NULITATE

sanctiune care constă în lipsirea actului juridic civil de efectele sale firești, întrucât acesta a fost încheiat cu nerespectarea dispozițiilor legale imperative sau cu încălcarea condițiilor de validitate ale actului respectiv

ca și cum n-ar fi existat

OLOGRAF

scris în întregime, datat și semnat de mână

ce faci cu mâna ta se numește lucru manual

ORDONANȚĂ PREȘEDINȚIALĂ

procedura specială în temeiul careia, instanța de judecată poate dispune măsuri temporare, în cazuri urgente, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin intarziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări

**decizie a
judecătorului, în
cazuri speciale**

ORDONANȚĂ

act procedural emis de organul de urmărire penală, prin care acesta dispune asupra unor acte sau măsuri procesuale, în timpul efectuării urmăririi penale

act al procurorului

ORGANE DE CERCETARE PENALĂ

organele de cercetare ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale

polițiști și procurori

PARCHET

instituție judiciară care funcționează pe lângă unele instanțe judecătorești, cu atribuția de a exercita acțiunea penală și de a susține acuzarea la judecarea proceselor penale

**locul unde muncesc
procurorii**

PANTUFLAJ

situația în care un demnitar magistrat, funcționar sau angajat din sectorul public ajunge să lucreze, în sectorul privat, în cadrul unei entități care are interese contrare sau divergente față de instituția de unde provine acesta

**când te duci să
lucrezi acolo unde-ai
controlat (și te plasezi
într-un fel de conflict
de interese)**

PARTAJ

mod specific de realizare a ieșirii din indiviziune, pe baza convenției părților sau pe cale judecătorească

împărțire/împărțeață

PARTE CIVILĂ

partea vătămată care exercită acțiunea civilă pentru repararea pagubei în cadrul procesului penal

de obicei, victima—
dar și familia sau
colegii de serviciu,
după caz

PARTE VĂTĂMATĂ

persoană fizică (sau juridică) care a suferit o pagubă materială sau morală în urma săvârșirii de către altcineva a unei infracțiuni

de obicei, victima
(vezi și acțiunea civilă
în procesul penal)

PASIV PATRIMONIAL

totalitatea obligațiilor (datoriilor) și sarcinilor din conținutul unui patrimoniu

toate datoriile tale

PATRIMONIU

ansamblul drepturilor (activul) și obligațiilor (pasivul) având valoare economică, aparținând unei persoane fizice sau unei persoane juridice

tot ce ai tu în viața
asta :)

PEDEAPSĂ

măsura de constrângere luată împotriva celui vinovat de săvârșirea unei infracțiuni și mijoc de reeducare a condamnatului

închisoare, muncă în
folosul comunității,
amendă, mustrare

PEDEAPSĂ ACCESORIE

interzicerea exercitării unor drepturi, din momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare și până la executarea sau considerarea ca executată a pedepsei privative de libertate

poate nu-ți ajungea
pedeapsa principală
:P

PEDEAPSĂ COMPLEMENTARĂ

măsuri de constrângere menite să completeze presiunea instituită prin pedeapsa principală

când nu poți candida
în alegeri, dacă ești
deja sau ai fost în
închisoare

F

PENALITĂȚI

sume de bani sau orice valori patrimoniale pe care părțile le pot stabili ca sancțiune în sarcina debitorului pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare din culpă a oricărei obligații

dacă nu faci la timp sau cum trebe', plătești

PERSOANĂ FIZICĂ

omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile

tu?!?

PERSOANĂ JURIDICĂ

orice formă de organizare care, întrunind condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și de obligații civile

firma, asociația sau instituția noastră

PERCHEZIȚIE

procedeu de investigație folosit atunci când persoana căreia i s-a cerut să predea vreun obiect sau vreun înscris, care are legătura cu rezolvarea cauzei, tăgăduiește existența sau deținerea acestora și care constă în căutarea acelor dovezi

când se răscolește casa, mașina sau computerul ori telefonul, pentru a găsi ce-ai ascuns

PERSOANĂ RESPONSABILĂ CIVILMENTE

persoana chemată în procesul penal să răspundă potrivit legii civile pentru pagubele provocate prin fapta învinutului sau inculpatului

părinte, șef de tură la serviciu, profesor, director (vezi și acțiunea civilă în procesul penal)

PETIȚIE

cererea, reclamația, sesizarea sau propunerea formulată în scris ori prin poștă electronică, pe care un cetățean sau o organizație legal constituită o poate adresa autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, serviciilor publice descentralizate ale ministerelor și ale celorlal-

plângere, lărcămație, jalbă, cerere

te organe centrale, companiilor și societăților naționale, societăților comerciale de interes județean sau local, precum și regiilor autonome

PLÂNGERE

cerere, act prin care se face sesizarea unui organ de jurisdicție în vederea exercitării controlului asupra unui act al administrației de stat ori a refuzului unui organ de a-și îndeplini atribuțiile legale

**când „te spune”
cineva**

PLÂNGERE CONTRAVENȚIONALĂ

cerere prin care contravenientul contestă în fața instanței legalitatea și/sau temeinicia procesului verbal de contravenție încheiat de organul constatator

**eu mergeam cu 50
la oră, dar radarul
nu era calibrat la
standard european,
onorată instanță!**

PLÂNGERE PENALĂ

cerere prin care partea vătămată sesizează un organ de jurisdicție cu privire la săvârșirea unei infracțiuni

**când „te toarnă”
cineva la poliție sau
la parchet**

PLÂNGERE PREALABILĂ

actul procesual penal prin care persoana vătămată printr-o infracțiune își manifestă în mod expres voința de a fi tras la răspundere penală făptuitorul, act procesual fără de care nu poate interveni aplicarea legii penale și, pe cale de consecință, nu poate începe și nici continua urmărirea penală

**dacă nu „te spune,”
nu te doare**

POLIȚIST

lucrător specializat din Ministerul Administrației și Internelor însărcinat cu paza și menținerea ordinii publice

adjectiv, Garcea

F

POLIȚIST JUDICIAR

organ de cercetare penală, ce funcționează potrivit unei legi speciale, desfășurându-și activitatea sub autoritatea procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

Garcea specializat

POPRIRE

modalitate de executare silită ce constă în indisponibilizarea unor sume de bani ori a unor produse datorate debitorului de către o persoană, urmând ca ele să servească plății creditorului după validarea popririi

când îți oprește o parte din venituri

POSESIE

stare de fapt ce constă în stăpânirea materială a unui lucru, în exercitarea unei puteri de fapt asupra acestuia, care dă posesorului puțința de a se comporta ca și când el ar fi adevăratul titular al dreptului de proprietate (sau al altui drept real) asupra acelui lucru

ce-i în mână nu-i minciună

PROCUROR

magistrat, membru al unui parchet, care exercită următoarele atribuții: efectuează urmărirea penală în cazurile și în condițiile prevăzute de lege; conduce, coordonează și supraveghează activitatea de cercetare penală a altor organe de cercetare penală; sesizează instanțele judecătorești pentru judecarea cauzelor penale; exercită acțiunea civilă, în cazurile prevăzute de lege; participă la ședințele de judecată; poate exercita căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești; apără drepturile și interesele legitime ale minorilor, ale persoanelor puse sub interdicție, dispăruților și altor persoane, în condițiile legii; acționează pen-

magistratul care aduce la judecată hoți, violatori, corupți...

tru prevenirea și combaterea criminalității sub coordonarea ministrului justiției

PROCURĂ

împuternicire legalizată prin care cineva poate acționa în numele altcuiva

mandat, să te ocupi tu pentru mine

PROROGARE DE COMPETENȚĂ

prelungirea sau extinderea competenței unei instanțe și asupra unor cereri pe care în mod obișnuit, în cadrul competenței sale normale, nu le-ar putea rezolva

hai că mă ocup eu și de asta, dacă tot m-am apucat

PREJUDICIU

daună provocată unei persoane în urma săvârșirii unei fapte ilicite de către o altă persoană

pagubă, gaură-n portofel

PRESCRIPȚIE

mijlocul de stingere a unui drept la acțiune sau la executarea unei hotărâri prin neexercitarea lui în termenul prevăzut de lege sau mijlocul de dobândire a dreptului de proprietate asupra unui lucru prin posesia lui cu bună-credință un anumit timp

faci, nu faci, vremea făcutului trece :P

PRESCRIPȚIE EXTINGTIVĂ

mijlocul de stingere sau de pierdere a dreptului la acțiune în sens material ca urmare a neexercitării lui în termenul prevăzut de lege

a trecut vremea, nu se mai face

PRESCRIPȚIE ACHIZITIVĂ

prescripție achizitivă denumită și uzucapiune reprezintă mijlocul de dobândire a dreptului de proprietate sau alte drepturi reale prin posesiunea unui bun imobil sau mobil, în condițiile legii, într-un interval de timp (10-20 de ani sau 30 de ani după Codul civil de la 1864, respective 5 sau 10 ani după noul Cod civil)

dacă-l am de-atâta timp, e-al meu!

PROBĂ

orice element de fapt care servește la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei

dovadă

PROBAȚIUNE

reintegrare socială a persoanelor aflate în conflict cu legea penală

înapoi acasă, în 10 pași simpli

PROPRIETATE PUBLICĂ

dreptul de proprietate ce aparține statului sau unei unități administrativ-teritoriale asupra bunurilor care, prin natura lor sau prin declarația legii, sunt de uz ori de interes public, cu condiția să fie dobândite prin unul dintre modurile prevăzute de lege

al nostru, al tuturor

PROPRIETATE PRIVATĂ

dreptul titularului de a poseda, folosi și dispune de un bun în mod exclusiv, absolut și perpetuu, în limitele stabilite de lege

al meu, doar al meu

RECIDIVĂ

constă în săvârșirea din nou a unei infracțiuni de către o persoană care anterior a mai fost condamnată anterior pentru o altă infracțiune

când nu te poți abține și mai calci o dată pe bec

REABILITARE

mijlocul legal prin intermediul căruia încetează decăderile și interdicțiile, precum și incapacitățile care rezultă din condamnare

nou-nouț, ca un bebe adult

RECHIZITORIU

act procesual prin care procurorul dispune trimiterea în judecată a inculpatului și pune în mișcare acțiunea penală, în cazul în care aceasta nu fusese

când s-a finalizat urmărirea penală și procurorul

pusă în mișcare. Dacă acțiunea penală fusese pusă în mișcare prin ordonanță, rechizitoriul cuprinde numai dispoziția de trimitere în judecată. Rechizitoriul constituie actul de sesizare a instanței

vrea să-nceapă procesul pentru dovedirea vinovăției infractorului

RECUPERARE A BUNURILOR

acțiune care poate acompania sau chiar depăși limitele confiscării extinse, cu scopul de-a acoperi prejudiciul prin sesizarea bunurilor ascunse de condamnat, tocmai pentru a se putea bucura de ele după eliberare

nu te supăra, frate, ai furat, dai înapoi!

RESTRÂNGEREA UNOR DREPTURI

măsură care se impune pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav

temporar tăiat de la porție

RETRIMITERE

în cazurile prevăzute de lege, când se admite apelul și se desființează decizia primei instanțe, se dispune rejudecarea chiar de către instanța a cărei hotărâre a fost desființată

ai greșit, ia-o de la capăt

REFACEREA URMĂRIII PENALE

activitate a organului de urmărire penală, căruia i s-a restituit sau trimis cauza de către procuror. Dacă procurorul, primind și verificând dosarul de urmărire penală, constată că organul de cercetare penală nu a respectat prevederile legale ce garantează aflarea adevărului, el restituie cauza organului care a efectuat urmărirea penală sau, dacă socotește necesar, o trimite unui alt organ de cercetare pentru r.u.p. cu respectarea dispozițiilor legale

n-a fost bine, ia-o de la capăt!

F

REUTILIZARE SOCIALĂ

modalitate de utilizare, în scopuri sociale sau pentru cauze sociale, a bunurilor confiscate și/ sau recuperate de la infractorii condamnați

**sîc, ne bucurăm noi
de ce-ai furat tu :P**

RECURS

cale extraordinară de atac în care instanța de recurs, superioară în grad, verifică conformitatea hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile (alte căi extraordinare de atac sunt contestația în anulare și revizuirea)

**o altă șansă de-a
corecta o hotărâre
judecătorească pe
care o consideri
nedreaptă**

RECUZARE

situația în care partea solicită înlocuirea judecătorului sau procurorului, grefierului, expertului pe care îl consideră incompatibil să participe în proces, cunoscând că se află într- unul din cazurile prevăzute de lege (de exemplu, este rudă cu una dintre părțile din proces) în care imparțialitatea sa ar putea fi pusă la îndoială

**ce faci când ți se pare
că-i și-n căruță, și-n
teleguță, deci nu
poate fi obiectiv (vezi
și abținere)**

REGISTRATURĂ

serviciu într-o instituție, întreprindere etc. unde se înregistrează corespondența, actele intrate și ieșite

**așteptați aici, luați un
număr de ordine :P**

REZILIERE

sanctiunea care intervine în cazul neexecutării culpabile a unei obligații izvorâte dintr-un contract sinalagmatic cu executare succesivă, constând în desfacerea contractului respectiv (numai pentru viitor)

**ca și când contractul
n-ar fi existat**

REȚINERE

măsură preventivă privativă de libertate pe care organul de cercetare penală sau procurorul o poate lua față de învinuit dacă sunt date sau indicii temeinice că a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală

**stai cu mine, că mi-e
frică... să nu te pierd
:P**

REVIZUIRE

cale extraordinară de atac prin care se poate desființa o hotărâre judecătorească definitivă în urma descoperirii unor fapte sau împrejurări ce nu au fost cunoscute de instanța de judecată

lucrurile stau, de fapt, altfel, așa că hotărârea asta nu poate sta în picioare

REZOLUȚIUNE

desființarea cu efect retroactiv a contractului cu executare imediată, la cererea unei părți ca urmare a neexecutării culpabile a prestației asumate de către cealaltă parte

ca și când contractul n-ar fi existat

ROLUL ACTIV AL JUDECĂTORULUI

judecătorul este îndreptățit să ceară părților să prezinte explicații, oral sau în scris, precum și să pună în dezbaterea lor orice împrejurări de fapt sau de drept care duc la dezlegarea pricinii, chiar dacă nu sunt cuprinse în cererea introductivă de instanță sau în întâmpinare; el va putea ordona administrarea probelor pe care le consideră necesare, chiar dacă părțile se împotrivesc

mai povestește-mi o dată, mai arată-mi o dată, vreau să-nțeleg mai bine!

RECURS ÎN INTERESUL LEGII

reprezintă modalitatea procedurală prin care procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție sau colegiile de conducere ale curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra chestiunilor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești

când instanțele se ceartă, vine Mam'mare și le-mpacă

SARCINA PROBEI

sintagmă prin care se dă expresie principiului

cine ce trebuie să dovedească

R

S

potrivit căruia „cel ce face o propunere înaintea judecății trebuie să o dovedească”

SECHESTRU

procedură ce constă în indisponibilizarea unui bun până la confiscare sau executare silită

**nu te-atingi de el,
până nu ne lămurim**

SECHESTRU ASIGURĂTOR

măsura asigurătorie care se înființează asupra bunurilor mobile sau imobile ale debitorului pârât, urmând ca acestea să fie vândute dacă debitorul nu-și va achita obligația de bună voie față de creditor

**ia să mă asigur io că
ai cu ce plăti**

SENTINȚĂ

hotărâre judecătorească prin care instanța de judecată soluționează cauza în prima instanță ori prin care aceasta se dezinvestește fără a soluționa cauza

decizie, hotărâre

SESIZARE

înștiințare trimisă unui organ al statului în vederea declanșării unei cercetări cu privire la o anumită problemă

**„te spun, te spun, gata,
spuseeeee”**

SOLICITARE DE INFORMAȚII

cerere de acces la informații de interes public care privesc sau rezultă din activitatea unei instituții publice

„vreau să știu”

SUCCESIUNE

transmisiunea patrimoniului de la persoana decedată către moștenitorii săi, în ordinea și cotele stabilite de lege

moștenire

SUCCESOR

persoana care dobândește în temeiul legii sau

moștenitor, urmaș

a unui act juridic, drepturile și obligațiile altei persoane, denumită autor

SUSPECT

persoana bănuită ca posibil autor al unei infracțiuni; urmează să fie interogată, poate fi reținută, e obligată să răspundă convocării și să participe la actele procedurale ale procurorului

**posibil nevinovat,
posibil făptuitor,
vedem noi!**

STRĂMUTARE

instituția prin care o anumită cauză este luată din competența unei instanțe și este dată spre soluționare unei alte instanțe de același grad, din motive expres prevăzute de lege (bănuială legitimă sau siguranță publică)

**mutarea procesului la
altă instanță**

TERMEN

un interval de timp în care organele judiciare sau persoanele interesate pot să-și exercite drepturile sau obligațiile procesuale

timp/durață/dată

TERMEN ÎN CUNOȘTINȚĂ

data fixată de organul de jurisdicție competent pentru soluționarea unei cauze, comunicată direct uneia sau unora dintre părți, în condițiile prevăzute de lege, care face ca partea sau părțile respective să aibă obligația de a se prezenta la judecată fără a mai fi citate la termenele următoare

**dată despre care nu
te poți preface că nu
știi**

TESTAMENT

actul unilateral, personal și revocabil prin care o persoană, numită testator, dispune în una dintre formele cerute de lege de avutul său, pentru când nu va mai fi în viață

**ultima dorință a celui
decedat**

TRAFIC DE INFLUENȚĂ

infracțiunea ce constă în pretinderea, primirea ori acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public și care promite că îl va determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri

**când lupul îți cere
capra, lăsându-te să
crezi că vorbește el
cu vecinu' să-ți lase
ție varza**

TRANZACȚIE

contract prin care părțile termină un proces început ori preîntâmpină un proces ce poate să se nască, făcându-și concesii reciproce

acord, înțelegere

TRIBUNAL

instanța judecătorească ce judecă în prima instanță procesele și cererile date prin lege în competența sa. Ca instanță de apel, judecă apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătoria în primă instanță, iar ca instanța de recurs, judecă cazurile anume prevăzute de lege

**fiul curții de apel,
fratele mai mare al
judecătoriei**

TUTELĂ

instituție legală care are menirea de a ocroti minorii sau persoanele puse sub interdicție

ocrotirea unui minor

TUTORE

persoană fizică numită prin decizia autorității tutelare spre a îndeplini, sub supravegherea, controlul și îndrumarea acesteia, sarcina tutelei față de un minor sau față de o persoană pusă sub interdicție

**cel care ocrotește
minorul**

URMĂRIRE PENALĂ

prima fază a procesului penal, având ca obiect strângerea probelor cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea făptuitorilor și la stabilirea răspunderii acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată

**când se strâng
probele**

ULTRAACTIVITATEA LEGII PENALE

excepție de la principiul încetării acțiunii unui act normativ prin abrogarea sau expirarea termenului, în sensul că, deși nu mai este în vigoare, actul normativ își produce efectele în unele cazuri

**decât să nu mai fie
lege, mai bine să fie
aia veche**

UZUCAPIUNE

denumită și prescripție achizitivă reprezintă mijlocul de dobândire a dreptului de proprietate sau alte drepturi reale prin posesiunea unui bun imobil sau mobil, în condițiile legii, într-un interval de timp (10-20 de ani sau 30 de ani după Codul civil de la 1864, respective 5 sau 10 ani după noul Cod civil)

**nici nu mai țin minte
de când îl am, sigur e
doar al meu**

VACANȚĂ JUDECĂTOREASCĂ

perioada în care se efectuează concediile de odihnă convenite personalului instanțelor, și nu se desfășoară ședințe de judecată, cu excepția cauzelor în materie penală cu arestați, a cererilor pentru obligațiile de întreținere de orice fel, asigurarea dovezilor, cererile de ordonanță președințială, precum și în alte cauze considerate urgente, conform legii

**și judecătorii au
concediu**

VALIDITATE

calitate a unui act juridic de a întruni toate condițiile și de a produce toate efectele prevăzute de lege

**dacă e bun, complet
și frumos în ochii legii**

VICII ASCUNSE

defectele sau deficiențele calitative ale bunului vândut, închiriat, sau ale lucrărilor executate, care, existând în momentul predării bunului nu au fost cunoscute de către dobânditor și nici nu puteau fi descoperite de el prin mijloacele obișnuite de verificare sau recepție și care fac ca bunul să nu poată fi întrebuințat conform destinației sale ori îi micșorează posibilitățile de întrebuințare în așa măsură încât se poate presupune că dobânditorul n-ar fi contractat sau n-ar fi consimțit să plătească prețul contractual stabilit dacă l-ar fi cunoscut

defecte – despre lucruri

VICII DE CONSIMȚĂMÂNT

împrejurări de fapt care afectează libertatea exprimării voinței juridice sau caracterul ei conștient la încheierea unui act juridic și care dau dreptul persoanei în cauză să ceară anularea acestuia (de ex. eroarea, dolul, violența și, în condițiile legii, leziunea)

defecte – despre voința sau dorința omului

VINOVĂȚIE

una din trăsăturile esențiale ale infracțiunii, constă în atitudinea conștiinței subiectului infracțiunii față de fapta și față de rezultatul faptei sale și există când fapta ce prezintă pericol social este săvârșită cu intenție sau din culpă

când înțelegi ce s-a întâmplat, din cauza ta

VIOLENȚĂ

viciu de consimțământ care constă în amenințarea unei persoane cu un rău de natură să îi producă, fără drept, o temere ce o determină să încheie un act juridic, pe care altfel nu l-ar fi încheiat

când ți se face frică

Aceste informații sunt destinate publicului și nu constituie consultanță juridică. La nevoie, consultați un avocat.

Sursa inițială: Consiliul Superior al Magistraturii, 2008. „Glosar de termeni juridici” în cadrul Proiectului PHARE Transparența actului de justiție. Varianta finală a dicționarului este rezultatul muncii echipei de la Funky Citizens, alături de voluntarele noastre, Iulia Călinescu și Bianca Beu. Varianta tipărită este prescurtată față de varianta online, disponibilă pr www.onoratainstanta.ro

